

393

RESERVE

83

ERVE

C. 333. H^o

Ex Bibliothecâ
quam 16000. Voll. constantem
huic Abbatix S. Genovefæ Parif.
Teftamento legavit Car. Mauric.
LE TELLIER Archiep. Remenfis.
Obiit anno 1710.

Cf
C. 333

1232

In. 333

~~LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO~~

pour l'alphabet de

Claudin I 226.

7 Du Bre, vers 1484.

C 40 333

Quomodo persone ecclesiastice ante syno-
dum sibi debent providere.

D Je dominica synodū precedente
sacerdotes qui capellanos nō ha-
bent in suis parrochiis: diligēter
inquirāt publice in ecclesia si qui
sint infirmi in parrochia. et feria sequenti
siue anteq̄ iter arripiant eos visitēt/ etiam
non requisiti: et faciāt quicquid necesse fue-
rit ad salutē animarū. Nichilominus tamē
provisionē eorum procurantes: quam solēt
facere per capellanos in aliis ecclesiis rema-
nentes.

Ut omnes curam animarum habentes
veniant ad synodum.

P Recipitur vt omnes veniāt ad syno-
dum: maxime curā animarum habē-
tes. Et si ineuitabili necessitate detenti fue-
rint: mitant capellanū suū aut clericum lo-
co sui. et in eundo et redeundo honeste am-
bulent / et honesta querant hospitia. Et in
eis circumspecte se habeāt: ne status clerico-
rum vertatur populo in obprobriū et cōtē-
ptū. Et qui ex causa remāserint eā decano
et decanus archiepiscopo studeat nūciare.

b i.

41. 2. Libris sancte Geneve se parif.

Ut ieiuni intrent synodum.

p Recipitur sacerdotibus ut ieiuni et induiti suppellicis et stollis mane intrent synodum. Ceteri autem personatum seu vicarias ecclesiarum habentes: suppellicis tantum. Abbates autem capis sericis sint induiti. Precipitur sub pena suspensionis quod a tempore pulsationis synodi omni occasione postposita maiorem ecclesiam omnes intrare festinent. **De baptismo.**

b Baptismus cum honore et reuerentia celebretur et cum magna cautela maxime in distinctione verborum et prolatione in quibus tota virtus sacramenti consistit scilicet ego baptizo te In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Et in romano sub hac forma Laicos doceant sacerdotes frequentem debere baptizare pueros. patrem et matrem pueri in summa necessitate. Forma autem verborum predicta ab eo qui baptizat integre ordinate continue sine interpositione aliquo proferatur. **De eodem.**

i Interrogetur autem laicus qui sic puerum baptizat diligenter a sacerdote quid dixerit et quid fecerit. Et si eum iuenerit discreto modo et debito baptizasse. ablato puero ad ecclesie fores suppleatur quod deest: scilicet pabu

lū salis / aurium et nariū linitio cū saliuā.
Exorcismi tamē nō dicant. Super fōtes tñ si
ne imersione oīa fiēt q̄ solent fieri. Si vero
dubiū fuerit in qua forma v̄borū puer bapti
satus fuerit tūc sacerdos oīa faciat et imer
gēs dicat. Si tu nō es baptisat⁹ ego baptiso
te: In noīe p̄ris ⁊ filii et spiritus sc̄i. Amen.
Ad eleuādū eciā puerū de sacro fonte vnus
sit aut duo ad plus. tres tamē recipiant p̄ ca
ritate seruāda. De cōfirmacione.

¶ Sacerdotes sciētes aduētū archiep̄i cū
visitat: moneāt populū diligēter. eciā
per hospitia singlorū si opus fuerit circa du
as aut tres leucas: vt oēs pueniāt coram ar
chiep̄iscopo ad audiēdū sermonē / maxime q̄
psilio archiep̄i idigēt. Et ipsi cū populo cō
ueniāt cruce p̄cedēte. Adulti q̄ p̄firmādi fue
rint pri⁹ cōfiteant si t̄ps habeāt p̄fitēdi: ⁊ de
ferāt secū bēdellos latos / mūdōs / ⁊ satis lon
gos Et lauent frōtes p̄firmādoꝝ. ieiuni au
tē si fieri potest hoc recipiāt sacramētū. Et
tūc nō celebrēt sacerdotes nisi sūmo mane.

De officio sacerdotis ī mīsterio altaris:

¶ Sacerdotes ministrātes diligēter attē
dāt q̄ hostia sit integra et integrum

b. ii.

habeat circulū. et q̄ vinū nō sit acetosū : et
q̄ aquā modicā respectu vini apponere nō
omittat. Si autē aquā omiserit: quādo ad-
uertit apponat aquā si fieri potest sine scan-
dalo. Si vero per negligēciā euenerit q̄ ple-
cto canone et pacta p̄secratiōe nec vinū nec
aqua repperiat̄ in calice debet statim infūdī
vtrūq; et hostia sic p̄secrata seorsū reueren-
ter obseruet̄. Hostia autē noua sicut fieri so-
let ante calicē apponatur: ⁊ reincipiat̄ canō
misse. Te igitur. Post cōmunionē vero pri-
or et secūda hostia ab ipso sacerdote sumat̄
nisi fuerit vna illarū p̄necessitate seruāda.

Ut nec panis nec vinum remaneant su-
per altare in missa.

C Aueant sacerdotes ne panis vel vinū
remaneat super altare nisi infra mis-
sam: preter illa que ab ipso sūt cōsecranda.

De eodem.

P Recipitur presbiteris vt quādo ince-
perūt in canone misse Qui pridie te-
nētes hostiā nō eleuent eā: sed ante pectus
detineāt donec dixerint. Hoc est enī corpus
meū. Et tūc reuerēter eleuēt eam et decenter
ita q̄ possit videri. Et post totalē sūpsionē

corporis et sanguinis dñi aliquātulū ab ex-
puēdo abstinēāt . Et si abstinere nō possint
in loco mūdo hoc faciant qui ꝑculcari non
possit. Quomodo fieri debeat si quid
de sacramēto ceciderit.

§ I quid de sanguīe christi ceciderit su-
per corporale aut super pallā vel sup
aliquod sacrū indumētū pars intincta pri⁹
suggať : et postea scindať . Et cōsuta panno
mūdo seruetꝛ pro reliquiis : ita tamē qꝫ super
pannū cedula cōsuatur cōtinēs . super hoc li-
theamē stilla cecidit sacramēti . Si super
aliud cōmune vestimētū ceciderit pars intī-
cta prius suggať et post scindatur ꝛ cōbura-
tur : ꝛ cinis in sacrario reponať . Si autē su-
per lapidē / lignū / seu terrā ceciderit : lingēd⁹
tergēdus radēdus est locus ille : et puluis in
sacrario reponendus . Si autē de corpe xpi
super pallā vel qđlibet ornamētū ceciderit :
pars super quā ceciderit abluatꝛ : ꝛ ablutio a
sacerdote sumatꝛ / vel ab alio mūde ꝑsciēcie .
Si vero sup lapidē / lignū vel terrā ceciderit
locus raddať : et puluis in sacrario repona-
tur . Sacerdos vero vel mīster cui⁹ negligē-
tia istud acciderit ad archiep̄m debet mitti .

b. iii.

Quomō fieri debeat si aliqd ceciderit ī calicē
¶ **I**musca vel aranea vel aliquid tale ī
ipsum calicem ceciderit quod vix sine
vomitu. aliquādo non sine periculo corpo-
ris sumi potest sanguis sumatur & supfuso
vino ipsū qđ ceciderit abluatur et ablucio a
sacerdote sumatur vel ab alio bone p̄sciēcie
et postea in sacrario cōburatur.

Ut corpus domini / crisma / oleū / et fōtes
custodiantur sub clauē.

Eukaristia videlicet corpus christi / cris-
ma / oleū / et fōtes similit̄ sub clauē ī
loco honesto et cminēti et in vasis cōpeten-
tibus et honestis ponantur. Nec ponatur ī
bursa sanctum corpus domini vbi tactum
frangitur: sed in decenti pixide.

De renouacione sacramētorū.

Sacerdotes die octavo semp renouēt
sacramēta. videlicet eukaristiā / fontē
et aquā benedictā. ne sui vetustate aliquem
ad in deuotionē monere valeāt aut horrozē.
Item statuimus vt si aliquādo cōtigerit qđ
propter necessitatē aliquam eukaristia diui-
datur vt vna pars detur īfirmo et alia p̄ ne-
cessitatis articulo reseruetur: reseruata pars

sumatur a sacerdote.

Et dicatur matutine et prima anteq̄ celebratur.

n ullus anteq̄ matutinas canonicas et primā dixerit: missam celebrare presumat aliqua necessitate.

Et non celebretur bis in die.

n ullus audeat bis in die missam celebrare nisi in natali dñi vel in magna necessitate. scilicet corpore humano presente. Et in die solēni vel quadagesimali vel etiā in die pasche celebraturus missā secundam vinum perfusionis nō sumat: sed ministro habenti bonam conscienciam conferat.

Quomō calix debet inuolui et intus tergi.

c Alix post missam pāno mundissimo inuoluatur. nec ministri eo calicem intus tergant: sed alio ad hoc specialiter deputato. Qui dum non satis decens fuerit vel vetustate attritus in sacrario comburatur.

Et non fiat panis benedictus in die sancto pasche.

p Anis benedictus in die pasche nō fiat: nec in festiuitatibus quibus solēt et debēt corpus christi recipere christiani.

Et nō detur eukarīstia pueris infra sep-
tem annos ex consilio latranēsi.

i Rhibeť presbiteris ne hostias dēt pu-
eris vllō mō ifra septēniū pstitutis.

Qui debeāt deseruire altari .

n ullus pmittatur deseruire altari vel
epistolā legere nisi in suppellicio siue
cappucio vel cappa clausa . Proxatus autē
nullo modo altario deseruiat.

Quot prefaciōes debēt dicere sacerdotes .

i Quenimus decē sequētes prefaciōes ī
sacro cathalogio tātūmō recipiēdas.

vnā in pascha q̄ sic incipit. Te quidē oī tpe.
aliā in assēsiōe scilz. Qui post resurrectio-
nē. terciā in pēthecostes scilz. Qui ascēdens
sup. quartā de sc̄tā t̄nitate. Qui cū vnigeni-
to. quītā in festis beatē marie. s. Et te ī bene-
ratione. Sextā in festo sc̄tē crucis. Qui salu-
tē humani. septimā de apostolis scz. Te dñe
suppliciter. Octauā in natali dñi. Qz p̄ icar-
nati. nonā in epiphania. Qz cū vnigenit⁹.
decimā in q̄dragesima. Qui corpali ieiunio

Ex cōsilio latranēsi q̄ honeste se habeant
et celebrēt presbiteri diuinū officiū.

It̄ricte p̄cipitur vt sacerdotes diuinū

officiū nocturnū pariter ⁊ diurnū distincte
⁊ aperte quātū deus dederit celebret et deuo
te. honestū siquidē esset q̄ stātes canonicas
horas dicerēt: maxime in festiuis diebus vt
alii vidētes laborē et deuocionē glorificent
patrē nostrum qui in celo est.

Ut altare sit integrum.

p Recipit̄ q̄ in altari i quo tabula mo
ta fuerit vel enormit̄ tracta sacerdos
non celebret donec altare p̄solidetur ⁊ iterū
cōsecretur. Nec super lapidē viaticū sine ca
psa celebretur. Ampulle scilicet vini et aque
in ministerio altaris sint mūde/integre/vi
trce vel stagnee siue argentee. Ad ablucionē
autē manū vas grādus deputetur.

De piscinis et manutergis.

p Bouideāt aut̄ sacerdotes q̄ piscinas
habeāt iuxta altaria decētes mūdas:
ablucionibz cui sū liberū exhibētes/ nec sine
opertorio relinquātur. Juxta etiā altare tā
manutergia habeāt. vnū ad primā ablucio
nē. secūdum post euāgeliū. terciū post susce
ptionem sacramēti. Aliud sit pendens cir
ca missale ad tergendum os ⁊ nares si opus
fuerit sacerdotis.

**De lotione corporalium et aliorum vesti-
mentorum altaris.**

Summa reuerēcia et honor maximus
sacris altaribus exhibeatur. Et maxi-
me ubi sacro sanctū corp⁹ dñi reseruat^r et mis-
sa celebra^r. Lintheamina altaris et indumē-
ta sepe abluantur ad reuerēciā et presēciā sal-
uatoris nostri et totius curie celestis q̄ cū eo
presens adest quotiens missa celebra^r. Sa-
cerdos siue dyacon⁹ corporalia sepe abluat i-
dutus suppellicio in vase mūdo ad hoc spe-
cialiter deputato. Omēs ablutiones si fieri
potest in piscina reponantur vel saltē prima
Cetera autē in baptisterio. Itē lintheami-
na altaris et indumēta sacerdotalia nō nisi
ab aliquā honesta matrona vel virgine sine
appositione alioꝝ pannoz̄ cōueniēter quā-
do opus fuerit abluant^r. ita vt mūda et niti-
da cōseruentur. Quia sicut ptinetur i cōsilio
latranēsi. Nimis videt^r absurdū i sacris soz-
des negligere: que dedecēt etiā in pphanis.

**Quomodo debeant custodiri corpus xp̄i/
crisma/et oleum.**

Statuit^r vt per oēs eccl̄as crisma/ et oleū
sac̄tū/oleū infirmoz̄/ et eukanstia/ i va

sis decētibz fōtesqz similiter sub fideli custo-
dia clauibz adhibitis pseruētur vt nō possit
ad illa temeria man⁹ extendi. Si vero is ad
quē spectat custodia ea incaute reliquerit: tri-
bus mēlibus ab officio suspēdatur Et si per
eius incuriam aliqd nephandū inde cōtige-
rit grauius puniat. **Ut nulla superle-
ctilia sint in ecclesiis nisi in necessitate.**

i **N** cōsilio firmiter inhibeēt ne superlecti-
lia sacerdotis ppria vel aliena ī ecclesiis
admittātur nisi ppter hostiles incursus aut
incendia, repētina seu alias necessitates urgē-
tes pp̄t quas ad eas oporteat habē refugiū
Ita tñ vt necessitate cessāte ī loca pristina re-
portētur. **Ut habeāt manuale per se.**

l **I**brū q̄ dicit manuale p se habeāt sin-
guli p̄ri parrochiales. vbi ptinet or-
do baptismi/cathecismi/extreme vntiōis &
huiusmodi. et ī ecclā libros alios ī q̄bz possit
p̄petent̄ dīnū tā nocturnū q̄ diurnū officiū
celebrari. **Quomō res ecclē ordināde sūt.**

p **R**ecipit̄ sacerdotibz vt oēs reddit⁹ ec-
clesie scribātur ī missalibz suis. & de re-
bus ecclē vel presbiterii nichil alienet̄ nisi p
archiepm. **De thesauris ecclesie.**

t Hefauri ecclesie viris honestis et sus-
spicione carētibz custodiēdi tradātur
et per consiliū et sciēciā sacerdotis in vsus ec-
clesie necessarios expēdant. et de eis reddant
rationē qui custodierint in plena parrochia
vel corā electis a parrochia ter in anno.

De pmaginibus et ornatu altaris.

i Magines vetustate deformate et lin-
theamina sacra et alii pāni: vestimē-
ta et ornamēta vsibz ecclesie preparata vetu-
state attrita sacris vsibus inutilia pbuzant
ī loco mūdo: et puluis iuxta parietē ecclē re-
cōdat. Qz possēt intuētēs inducere ī errorem.

Quomodo res ecclesie ordināde sūt.

p Recipitur sacerdotibus vt diuino of-
ficio celebrato et pplo regresso ad p-
pria: ecclias suas firmare studeant diligenti.

Ne choree in sacro loco fiant.

p Prohibeāt sacerdotes sub pena excoi-
caciōis choreas iduci ī cimitio vel ī ec-
clesiis. moneātqz ne alibi fiāt. qz vt dicit au-
gustinus. Melius est festiuis diebz fodere vel arra-
re: qm choreas ducere. qm graue pctm sit ī loco
sacro choreas ducere ppēdi potest ex penitēcia
secūdū rigorem canonū talibus iungēda.

Si quis balaciones ante ecclesias sc̄tōrū fe-
cerit emēdacione pollicita tribus annis pe-
niteat. **U**t nō edificetur in cimiterio.

Nullus de nouo edificare in cimiterio
permittatur. **N**ec domus aliqua si di-
rupta fuerit durāte per ānū ruina ibi reedi-
ficetur. **N**ec fumus vel imūdicie aliquę in
cimiteriis aduentur.

Ex consilio lateranēsi de clericis.

Clerici officia vel p̄mercia secularia nō
exerceāt maxime inhonestā. **M**imis
histrionibus et ioculatoribus nō intēdant;
et tabernas prozsus euitent: nisi forte causa
necessitatis in itinere p̄stituti. **A**d aleas vel
taxillos nō ludant: nec huiusmodi ludis in-
ter sint. **C**oronā et tonsurā habeant p̄gruen-
tem: et se in ecclesiasticis officiis et aliis bo-
nis studiis exerceant diligenter.

Ut habeāt supertunicaliā clausa.

Clerici bñficiati et in sacris ordinibus
p̄stituti clausa desuper deferant indu-
mēta nimia breuitate vel lōgitudine nō no-
tāda. **S**i quis autē huius cōstitutionis trās-
gressoz extiterit: p̄ superiorē suū puniat̄. **E**t
vestis apta portata in publico pauperibus

erogetur p̄anis rubeis vel viridibus nec nō
manicis & sotularibus cōsuticiis seu rostra-
tis. Sellis frenis pectoralibz et calcaribz de
aucatis nō vtātur. In sacerdotio vel p̄sona
tibus p̄stituti capas manicatas nō gerāt ni
si iusti causa timoris. Fibulas oīno nō ferāt
nec corrigias auri vel argēti ornatū habētes
nec anillos nisi quibus p̄petit ex officio di-
gnitatis. Ex p̄silio latranēsi de clericis
q̄ nō exerceāt sentēciā sāguinis.

n ullus clericus sententiam sanguinis
dictet aut proferat: nec sanguinis v̄i
dictā exerceat/ aut vbi exerceatur intersit.
Nec q̄s̄q̄ clericus litteras dictet aut scribat
pro vindicta sanguinis destinandas.

Ex consilio turonēsi de clericis q̄ nō sint
aduocati.

c Clerici beneficiati seu in sacris ordinibz
constituti non sint aduocati pro
p̄cio seu in fraude precii in curia laicali: nec
loco laicorum curiam teneant. nec ballis co-
rum illicitis preficiantur. Nec illam partē
cirurgie subdyaconus dyaconus vel sacer-
dos exerceat que adustionem vel incisionē
inducit. Nec quisq̄ purgacioni aque feruē-

is vel frigide seu ferri candentis ritū cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat. Ex consilio metropolit. ne lugeant coram iudice seculari.

n ullus abbas vel alia persona ecclesiastica de personalibus iniuriis vel elemosinis ecclesie factis audeat litigare nisi de consensu archiepiscopi coram iudice seculari seu laicali.

• Ex consilio latranensi de vita et statu clericorum q̄ caste uiuant.

c ontinēter et caste uiuere studeāt vniuersi presertim in sacris ordinibus constituti ab omni vicio libidinis precauētes. Maxime illo propter quod ira dei venit ī filios diffidēcie. vt in conspectu dei puro corde et mūdo corpore valeāt ministrare. Quo circa districtius inhibemus vt nullus in sacris ordinibus constitutus aliqua occasiōe teneat in domo sua vel alibi; mulierem vel personam aliquam de qua mala possit suspicio suboriri. vnde populus scādalizetur. Qui vero post sententiam galonis inde latam et amonicionem legitimam saltē in synodo factā: focarias vel mulieres alias cū

scandallo tenuerit: sciat se sententia excom-
municacionis esse ligatum. Et qui in excō-
municacione illa celebrare presumpserit: est
irregularis effectus. nec sine dispensacione
potest amodo celebrare:

Ut non habeant prolem presbiteri.

p Prohibetur sacerdotibus districte ne
secū habeant prolem quā in fornica-
cione genuerunt: propter scandalū. Et ne ī
domibus suis aleas vel decios habeant pro-
hibetur.

De cōcubinīs laicorū.

p Prohibeant sacerdotes etiam ne laici
teneant cōcubinas. Et qui post amō-
nitionem trinam tenuerit: tam ipse q̄ ipsa
ab ingressu ecclesie arceatur. et si perseuera-
uerint grauius sunt puniendi.

Ex consilio lateranēsi de reliquiis.

i Item in consilio est statutum q̄ reli-
quie ātīque amodo extra capsam uul-
latenus ostendantur: nec exponantur vena-
les. Inuentas autem de nouo nemo publi-
ce venerari presumat: nisi prius auctoritate
romani pontificis fuerint approbate.

**Ut non recipiātur predicatorēs: nisi fue-
rint auctentice persone.**

ullus passim recipiat ad predicandū: ni
n si fuerit auctētica psona vel ad hoc spe
cialiter ab archiepiscopo destinata. Questo
res quoq; elemosinarū tantū ea dicant po
pulo que in litteris domini pape vel archie
piscopi continētur. Sacerdos tamē loci po
pulum sibi pmissum diligenter inducat ad
erogandas elemosinas pietatis intuitu nō
animo extorquendi. Et quod datur petenti
bus elemosinas integre restituatur.

Item de questoribus elemosinarū:

n ullus recipiatur ad querēdas elcemo
sinas in ecclesia sine litteris archiepi
scopi: nisi sit parrochianus ecclesie vel vici
nus de vicinia notus. Ex cōsilio tu
ronēsi de iuramento personarum.

n ullus clericus pātronis faciat iura
mentū anteq̄ sit archiepiscopo pre
sentatus et eciā institutus. Et ne resignatio
nes fiāt in manus abbatum vel quorūlibet
patronum: sed in manus archiepiscopi tan
tum districtius inhibetur. Ne ornāmē
ta ecclesie pignori obligentur

s Tatuiturq; q̄ ornāmēta ecclesie non
obligētur pignori nisi pro necessitate

c i.

ecclesie de licēcia archiepiscopi. cū consilio
parrochianorum. **U**t laici filios suos
instrui faciant.

Sacerdotes frequēter moneāt parro-
chianos suos ut filios clericos instrui
faciāt diligēter: et scolas actētius frequēta-
te. Quia illiterati nō sunt ad ecclesiastica be-
neficia admittendi. **E**x consilio tu-
ronensi metropol. de coruagio.

Prohibet districte ne aliqua ecclesia cor-
uagiū dño terre vel aliquid tale cōter-
re presumat: donec habeat sui archiepiscopi
super hoc psiliū: ut eius auctoritate fiat qd
fuerit faciēdū. **D**e firmis ecclesiarū.

Nullus curā animarū habens vel nō sa-
cerdos cui⁹ non sit ecclesia: ecclesiā ad
firmā recipiat. Nec sacerdos etiā nisi de licē-
cia archiepiscopi. **E**x psilio metropol.
turonenē qd donati religionis ferāt signū.

Statuitur qd condonati cuiuslibet do-
mus religiose aliquod signū in emi-
nenti loco portēt ad arbitriū archiepiscopi.
Et religioni pgruēcia indumēt ut p hoc di-
stingātur ab aliis: et sicut religiosi ab ecclesia
desēdātur. Et ad hoc faciēdū per suos pres-

biteros appellantur. Nec huiusmodi priuilegio gaudeant donec in domibus propriis promouentur.

Ex consilio turonensi de decimis
n ullus laicus vel clericus vel religiosa persona recipiat decimam de manu laicali nisi per manum archiepiscopi. Si aliter factum fuerit non valeat.

De cutellis cum cuspidibus.
D Ictricte precipitur ne sacerdotes cutellum portent cum cuspidibus aut arma: nec clerici sacerdotum vel alii qui gaudere volunt priuilegio clericali nisi iusti causa timoris

Ne presbiteri ordinent testamenta sua per laicos.

P Robibetur sacerdotibus ne testamenta sua ordinentur per manum laicalem. Nichil de fructibus sequentis austusti licet moriantur post pascha penitus disponentes cum eos non limus habere nisi ipsos qui suis ecclesiis laudabiliter seruerunt vel fuerunt seruire parati. Sed neque de rebus intuitu ecclesie acquisitis aliquis disponere valeat nisi secundum canonicas sanctiones. De mobilibus autem pauperibus vel religiosis locis vel sanguineis aut aliis iuxta seruium meritum aliquo preferantur. Ceteri quoque consuetudine laudabili et ex causis rationabilibus hactenus in nostra diocesi nouimus.

obseruatum vt nullus laicus sine sacerdotis sui presencia suam ordinare audeat vltimam voluntatem. In temporibus istis intelleximus delinxisse q̄ plures dum vel prius ordinant omnia q̄ aduocent sacerdotes nichil eis vocatis post ea mutaturi vel nulloatenus eos vocant. Hoc fieri decetero districtius inhibemus et sub pena grauis emende vel alterius pene. a nobis vel officialibus nostris tam faciētibz q̄ consencientibus/ vel assistētibus infligēde. et ipsi frequenter prohibeant laicis ne testamenta sua faciant sine presencia sacerdotis: nisi in necessitate.

Ut fideliter exequantur testamēta.

Sacerdotes exequantur sollicite et fideliter testamenta cū ad hoc fuerint euocati. De mobilibz et imobilibz pb̄rozū.

Precipitur presbiteris vt imobilia de bonis ecclesie acquisita tātū modo suis relinquāt ecclesiis. De iure enī aliud facere nō possūt. De mobilibus suis que de bonis ecclesie non proueniūt: rationabile possūt facere testamētum. Domus autem vtētilia/et superlectilia/successoribus suis relinquuntur: saltē q̄ eis cōueniat competenter.

Ut clerici singulis tēporibus ordinū ordinationi se offerant.

p Recipitur oībus clericis habentibus ecclesias vt ad singula tēpora ordinū se ordinādos offerāt. et vt in ecclesiis suis resideāt: nisi eis aliter facere permittat de licētia domini archiepiscopi speciali. Et circa hoc seruetur cōstitutio. Extirpande scituri si post āmonitiōnē legitimā hoc neglexerit q̄ sunt suis ecclesiis ipso iure priuati eas libere aliis cōferendis. Super citationibus faciendis credāt his qui dederint fidem. super excoītationibus ferendis vel absolutio- nibus faciendis non credant sine litteris archiepiscopi. Sentencias audacter nūcient. latus districte seruent: nec amore parcētes a licui nec timore.

Ex cōsilio turonēsi de decanis.

c Vm aliquid mādabitur decanis si alias cōmode certificare curiā non poterunt apponāt sigilla sua litteris curie. in signū q̄ mandatū curie executioni deman- darūt: nisi sit magna causa ⁊ cōtra magnas personas in quibus littere conficiantur.

De absolutioibus quomodo fiant.

c iiii.

q Bando aliquis excoicatus est absol-
uendus super hoc pars aduersa certi-
ficetur. ⁊ tunc sollempniter cū psalmo penitē-
tiali. Misere mei deus et oratione deuote
et cū grauitate est absolutio impēdēda.

Qui sunt excoicati ipso facto.

s sciendū est etiā q̄ excoimunicati sūt ip-
so facto qui in clericos vel quosq; reli-
giosos manus iniiciunt violentas. Incēdia-
rii cymiteriorū et ecclesiarū violatores. Et q̄
litteras dñi pape falsant vel ad hoc aliquod
adminiculū prestāt vel qui eis falsis vtunt̄
et ignoranter. Si crassa sit eius ignorancia
et supina super hoc seruetur decretalis de
falsariis. Statutum synodi.

i Item excoicati per archiep̄m sunt for-
tilegia de sacramētis ecclesie faciētes :
et qui maliciose procurauerūt abortiuū. Et
qui ad coniungēdū vel disiungēdū falsa matri-
monia vel ad exheredandū aliquē scient̄ de-
ponūt testimoniū falsitatis. ⁊ qui alias fal-
sū testimoniū tulerint grauissime peccant
et sunt grauiter puniendi. Et tales sunt per
archiepiscopum vel eius penitenciarium ab-
soluendi. Hoc autem in suis ecclesiis frequē

ter denuncient sacerdotes.

Ut omnis excommunicatus etiam a domino papa possit absolui a quolibet in articulo mortis.

Sciendū est q̄ excommunicatus a domino papa a quolibet alio sacerdote absolui potest i articulo mortis, satisfactione premissa si pro offēsa manifesta. vel soluto prius indicato. Si pro re indicata excommunicatione fuerat innodatus si tamē de hoc habuerit facultatē recepto ab eo iuramēto q̄ ꝑ cito habebit oportunitatem excoicatoris sui presentia adhibet. mandato ipsius paritūrus. Si autem infirmus vel offensā emēdare non poterit vel soluere indicatū. inducendus est heres ut hoc faciat. non tamē est per penitenciarium compellendus.

De obseruancia ieiuniorū.

Sacerdotes precipiant omnibus habētibus etatem instituta ieiunia seu cōsueta obseruari. Ut ieiuniū quadragesimalē. Ieiunium quatuor temporum. Vigiliarū videlz. Natiuitatis dñi. Assūptionis btē marie. Beati iohānis baptiste. Apłorū pct̄ et pauli. Beati mathei. Symonis, et iude.

c. iiii.

Beati andree. Laurēcii martiris. Omnium sā
ctorū. Ieiuniū in maiori letania. scilz ī festo
sancti marci euāgeliste. Et in tribz diebz ro
gationū. Si qua aut de vigilis pretaxatis
die dñica euenerit: indicēdū est ieiuniū ī die
sabbati precedēte. Ex cōsilio latranēsi
de temporibus feriādis per annū.

p Bonūciandū est laicis ut sciant tēpo
ra feriādi per annū. id est oēm diē do
minicā. Feriādi vero per ānū isti sunt dies.
Natalis dñi. Sācti stephani. Sācti iohānis
euāgeliste. Sāctorū innocēciū. Sancti silue
stri. Circūcisio dñi. Epiphania. Natiuitas
btē marie. Annūciacio. Purificacio. et assū
ptio ipsius. Dies parasceue cū omni hono
re et reuerēcia. Sāctū pascha cū duobus die
bus sequentibus adininus. Ascensio domi
ni. Inuentio sancte crucis. Sancti dies pen
thecostes Sācti iohānis baptiste natiuitas
et decollatio. Duodecim apostolorū. Et ma
rime sanctorum petri + pauli. Andree. Jaco
bi Thome. Bartholomei. Mathei. Symo
nis et iude. qui sua predicatione mūdū illu
minauerunt. Sancti laurencii. Sancti mi
chaelis archāgeli. Et sancti romani. Dedi.

catio cuiuslibet oratorii. Et omnium sanctorum.
Et sancti martini. Et sancte marie magdalene.
Et ille festiuitates quas singuli presbiteri in suis parochiis ab antiquo collaudauerunt cum populo. qui vicinis tantum promeritis indicende sunt non generaliter omnibus. Reliquas festiuitates per annum non sunt cogendi ad feriandum: sed monendi ut more antiquum obseruent.

Quomodo fiunt sponsalia.

p Prohibemus sub pena excommunicationis et magne emende ne persone consentiant matrimonialiter per verba de presenti donec sint ante fores ecclesie quando debet nuptialis benedictio celebrari. Possunt tamen dare fidem inter se de matrimonio contrahendo si sancta ecclesia id possit sustinere. Et hoc tamen non fiat sine presentia sacerdotis.

Ex consilio lateranensi quod persone sunt strahende
s Sciendum est quod in quinto gradu consanguinitatis et affinitatis et supra: possunt modo licite matrimonia copulari.

Prohibitio clandestini coniugii.

c Clandestina coniugia penitus prohibemus prohibentes etiam ne aliquis sacerdos talibus interesse presumat. Statuentes ut cum

m̄lmonia fuerit p̄trahenda in ecclesiis p̄bri
publice p̄ponat p̄petēti termino p̄finito vt
infra illū q̄ voluerit legitimū impedimētū op
ponat. Et etiā ipsi p̄sbiteri nichillomin⁹ di
ligēter iuestigēt vtrū aliqd̄ impedimētū ob
sistat. Cū aut̄ p̄babilis apparuerit p̄iectura
cōtra copulā cōtrahēdā contractus impediat̄
expresse donec quid fieri debeat super eo ma
nifestis cōstiterit documētis. Si quis vero
hui⁹ clādestina p̄iugia inire p̄sūpserit i gra
du p̄hibito etiā ignorantē soboles de tali cō
iūctione suscepta prozsus illegitima cēseat:
de parētū ignorācia nullū habitūa subsidi
um. Cū illi taliter p̄trahēdo nō in expertes
sciēcie vel saltē affectatores ignorācie videā
tur. Pari modo proles illegitima censeat̄ si
ambo parētes impedimētū scientes legitimū
preter omne interdictū in cōspectu ecclesie
etiā cōtrahere nō p̄sūpserit. Sane parro
chialis sacerdos qui sciēs et prudēs tales cō
iūctiōes p̄hibere p̄tēpserit aut quilibet ali⁹
etiā regularis qui eis sciēter p̄sūpserit iter
esse: per triēniū ab officio suspēdat̄. Graui⁹
puniēdus si culpe q̄litas postulauerit. Sed i
his qui taliter copulari p̄sūpserunt etiā i

gradu cōcessio cōdigna penitēcia iniungat.
Si quis ad impediēdū legitimā copula ma-
liciosū ipedimētū obiecerit: ecclesiasticā nō
effugiet vltionē. De termino indictionū.

v Olumus aut et precipim⁹ q̄ termin⁹
pretaxatus tātū cōtineat tēporis in-
teruallū q̄ in se habeat tres dies dñicos vel
festiuos competēter distātes. In quibz qua-
si tribus edictis perquirat sacerdos a pplo
sub pena excoicationis de legitimaciōe ipō-
si et spōse qui debent coniungi.

Que impediunt matrimonium.

v idelicet vtrū inter eos sit p̄sanguini-
tas. affinitas. dispar cult⁹ publice ho-
nestatis. iusticia. votū tollēne. coactio. error
persone. et error cōdicionis. minor etas deli-
cti enormitas. Cōpaternitas que tātū q̄nqz
excludit p̄sonas. cōpatrē et cōmatrē. filioliū/
et filiolā. fratrē et sorozē spiritalē. et filiū
vel filiā sacerdotis: cum his quos ipse bap-
tavit sacerdos.

Ne fiant sortilegia in nuptiis.

s emp phibeant sub pena excoicatiōis
in nuptiis sortilegia fieri. Si autē in
p̄putatiōe graduū aliq̄ dubitacio emerferit

In hoc diffinicio archiepi requirat. Nec sacerdos quicquam in casu dubio audeat perficere matrimonium archiepiscopo inconsulto. Sed ad ipsum referat quecumque emergerint super matrimonii questiones. De eodem.

p Prohibeant sacerdotes sub excommunicatione publice in ecclesia ne alter coniugum ad religionem transeat aut recipiatur: nisi per archiepiscopum. De extrema unctione quod licite iteretur si opus fuerit.

a De sacramentum extreme unctionis moneant sepe sacerdotes populum non tantum diuites sed etiam pauperes. et omnes maxime a quatuordecim annis et supra. ut omnibus communiter cum fuerit necesse exhibeant se paratos. Sanctum oleum ad eos cum magna reuerentia deferentes et honore. Doceant sepe sacerdotes populum hoc sacramentum licite posse iterari. et sepe recipi in quolibet magna infirmitate unde mortis est metus. Et post susceptum licite reuerti ad opus coniugale.

Quomodo sacerdos se debeant habere erga infirmos

s Statutum est in consilio et districte iniunctum medicis corporum ut cum eos ad infirmos vocari sepe contigerit ipsos

ante omnia moneant & inducāt q̄ medicos
aduocent animarū vt postq̄ infirmo fuerit
de spizituali salute prouisum: ad corporalis
medicīne remediū salubrius procedatur. Ce
terim cū anima sit mlt̄o preciosior corpore:
sub interminacione anathematis prohibeāt
ne quis medicorū pro corporali salute aliqd̄
egro suadeat: quod in periculū aīe p̄uertat.

De cōmunicacione infirmorū.

¶ In guli sacerdotes singulos habeant
calices in quibus p̄municentur infir
mi. Qui decori sint et mundi: vt in eis deuo
tio infirmi excitetur. Nec permittāt dyaco
nos deferre infirmis sanctū corpus domini
nisi in necessitate cū sacerdos fuerit absens
vel infirmus. Sed semper cū magna reuerē
cia et maturitate illud deferat in pixide p̄do
nea bene clausa p̄opter casū. Pullando tin
tinnabulū/ et lumine p̄cedētē. Et veniēdo
ad infirmū et redeundo si tanta fuerit via
psalmos penitentiales dicat et letaniā. Fre
quenter moneantur laici et etiam pueri: vt
vbicunq; viderint deferri sanctum corpus
domini statim genua flectant tanq̄ dño et
creatori suo: & iūctis manibus quousq; trā-

fieri orēt. De absol. infirmoꝝ i morte.

p Sum videtur & tutū vt quilibet sacerdos infirmū in extremis laborātē absoluat de oībus quibz eū absoluerē potest.

Quomō fieri debeat i coīcatiōe infirmoꝝ.

s Iquid de corpore xpi in ore infirmi remāserit vel inde exierit quod ab eo recipi non possit aliquam formam habens ab ipso sacerdote conuenienter debet sumi: vel p̄minutum in calice cum modico vino alicui habenti bonā cōsciēciā dari. Si autē infirmus adeo fuerit artatus q̄ sub magna forma corpus dñi recipere nō possit: sub minima forma ei detur in calice cōminutū. et cū modico vino in ore infirmi instilletur. & maxime si sine scādalo aliter fieri nō possit / ne infirmus obire sine viatico videatur.

De confessionibus infirmoꝝ.

a B infirmis in mortis periculo cōstitutis pura est inquirēda cōfessio non penitencia iniungenda. Eis tamen est intimandū vt conterantur et doleant de peccatis suis vniuersis et singulis. Non tantum timore pene quam peccando meruerūt: sed quia deum patrem et creatorem et redēpto-

rem suū offendere presumpserunt. Acerbi-
tates egritudinis quasi flagella pii patris
quod diu ei placuerit cum gaudio sustinetes. Si
autem conualuerint statim ad sacerdotem acce-
dere debent: et tunc eis penitencia competens
iniungatur. Et non extorqueatur
pecunia pro benedictionibus.

i. In consilio prohibetur ne aliquis pro
benedictionibus nubentium / exequiis
mortuorum et aliis sacramentis pecuniam
extorquere presumat aut plegios erigat aut
propter hoc ficticia impedimenta opponat.
Debent tamen a parochianis quibus impē-
sa sunt sacramenta pie consuetudines obser-
uari. et libere sacramenta ecclesiastica confer-
ri. Et sunt per archiepiscopum compescen-
di qui maliciose nituntur laudabilem consue-
tudinem immutare. Et ideo inhibetur ne
sacerdos aliquis in casibus huiusmodi au-
deat sibi ius dicere: sed apud superiorem que-
relam deponat.

De confessionibus sacerdotum.

p. Recipiunt quod sacerdotes archiepiscopo vel pe-
nitentiarius suis saltē semel in anno confite-
antur. Permittit autem archiepiscopus quod possint

interim quoties opus fuerit etiam aliis sacerdotibus confiteri. Clerici antequam ordines recipiant archiepiscopo vel penitentiariis discretis confiteantur. ne forte pro simplicitate indiscreti confessionis irretiti irregulariter ordinentur. **Ex consilio lateranensi de confessione laicorum.**

Doceatur autem maxime ante quadragesimam quod omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis venerit omnia sua fideliter confiteatur peccata saltem semel in anno proprio sacerdoti: et iunctam sibi penitentiam studeat propriis viribus adimplere. Si quis autem alieno sacerdoti iusta de causa voluerit sua confiteri peccata licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote. cum aliter ille non possit illum absolvere vel ligare. Sacerdos autem sit cautus et discretus ut more periti medici super infundat vinum et oleum vulneribus sauciati diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati. Caueat autem omnino omnis ne verbo aut signo aut alio quouismodo prodatur aliquatenus peccatorum. Sed si prudentiori consilio indigerit: illud absque ulla expressione caute re-

quirat. Quoniā enī qui peccatū in penitēci
ali iudicio sibi detectū presūpserit reuelare:
non solū a sacerdotali officio deponēdū de-
creuimus/verū ad agendū perpetuā penitē-
ciam. et in artū monasteriū detrudendum.

Ut sacerdotes eligant locū eminentē ad
audiendum confessionem.

Ad audiendū confessionem eminentē
locū sibi eligāt sacerdotes vt pmuni-
ter possint videri. Et in locis abditis extra
ecclesiā nullus recipiat pfessionem nisi ī ne-
cessitate. In cōfessiōe habeat sacerdos bul-
tū humilē et oculos in terram. nec indiscre-
te et frequētius faciē respiciat cōfiteētis ma-
xime mulieris. et patienter audiat que dice-
rit in spiritu lenitatis: et ei pro posse suo plu-
ribus modis persuadeat vt cōfiteatur inte-
gre. vnde vere aliter dicat ei nō valere.

Ne sacerdotes inquirāt nomina psonarū.

In cōfessione sibi caueāt sacerdotes ne
inquirant nomina personarū cū qui-
bus peccauerint pfitentes: sed circūstancias
tantū que possunt agrauare peccatum.

Ne sacerdotes intūgāt missas pfiteētibz.

Consulimus et monemus ne sacerdos

d. i.

missas iniungat confitentibus sed ut cupiditatis notā effugiat in hac parte fructū qui ex tali iunctione solet sacerdotibus prouenire censeāt pauperibus erogari. Et si forte iniunxerint nō recipiāt ipsi denarios sed penitentibus iniungant ut sacerdotibus distribuant quibus viderint expedire.

Ut inquirent peccata vsitata.

¶ **Q**uia per experiēciā certā didiscimus pro fornicatione vel etiā peccatis maioribus fere nullā vel minimā penitēciā penitentibus iungi a sacerdotibus ignorantibus seu negligentibus canonica instituta. Precipimus quod sacerdotes studeāt inquirere diligenter et peccata vsitata et circumstantias vsitatas peccatorum. Maxime gula luxurie et cupiditatis; quibus genus humanū frequētius corrūpitur. Viciū autē gula in excessu circa potū et cibū attenditur quod maxime fit in quibus. Inquiratur igitur penitēs utrū aliquādo excessū fecerit querēdo cibos nimis sumptuosos nimium delicatos sicut diues in euāgelio qui epulabatur quotidie splendide et iudei qui carnes in deserto concupierunt. Item utrū peccauerit in nimia ciborum etiam vilium sū-

psione sicut sodomite quorum peccatū fuit
abūdācia panis. Itē vtrū sumēdo cū nimia
aviditate sicut esau. vel cum nimio appara
tu. sicut filii hely. siue ante horā sicut iona
tas. quod si fecerit moneatur a talibus ab
stinere. et curare p̄traria cōtrariis studeant
diligenter. Hi siquidē sunt satellites nabu
zardā quod interpretatur princeps coquoꝝ
qui hierusalem id est fidelē animam fundi
tus destruxerunt.

Ex consilio latranensi q̄ clerici abstine
ant se ab ebrietate.

a Crapula et ebrietate omnes clerici di
ligenter abstineant. vnde sibi vinū
temperent: et se vino. Ne ad bibendum quē
piam incitent. cum ebrietas et mentis indu
cat exilium: et libidinis prouocet incentiuū.
Vnde illum abusum duximus penitus abo
lendum quo in quibusdam partibus ad po
tus equales suo modo se obligant potato
res. et ille iudicio talium plus laudatur et ex
altatur qui plures inebriat: et calices fecun
diores exhaurit. Si quis autem super his
potacionibus se culpabilem exhibuerit: et

D. ii.

nisi cōmonitus a superiore satisfecerit ppe-
tenter: a bñficio et ab officio suspēdatur.

Item de eodem.

e Hoc idem precipiāt populo sacerdo-
tes firmiter iniungētes dominis ta-
bernariū ne in domibus suis vel in locis cir-
cum adiacētibus comparrochianoꝝ suozū
causa potationis sustineāt cōuenticula con-
gregari: ostendentes eis q̄ talis potatio in-
numerabiliū est occasio peccatoꝝ. Qui aut̄
tercio āmonitus huic salubri statuto acqui-
escere noluerit: tam ipse/ q̄ familia eius ab
ingressu ecclesie arceatur.

Noua precepta domini petri de colleme-
dio archiepiscopi rothomagensis.

Recipimus q̄ singulis diebus dñi-
p cis et festiuis excojicēt presbiteri sin-
guli parrochianos qui pro pecunia
vel pro aliquo illicito p̄modo vel emolumē-
to presentant ad ecclesias/ personatus/ vica-
rias/ capellas in quibus habent patronatū:
et eos qui taliter recipient vel receperunt.

Ite precipimus q̄ quilibet sacerdos in par-
rochia sua seu capellan^o in capella sua dicat

matutinas de nocte: et omnes horas horis cō-
petentibus. Videlicet primā mane. post ter-
ciam. missam. et post sextā. et nonā. Et pul-
set horas debitis ad quēlibet horam. Et pre-
cipimus q̄ dicant cū nota. et habeāt breuia-
rium secundum cōsuetudinem rothomagē-
sis ecclesie. et hec de breuiario sub pena vigi-
ti solidorū precipimus. Item precipimus
q̄ quilibet habeat lumē in ecclesia sua de no-
cte et de die: saltem ad missam et ad vespas
lampadē saltē vel candelā. Item precipi-
mus q̄ quilibet sacerdos veniat ad capitu-
lum decani. et qui nō venerit puniat̄ in de-
cem solidos. et seruetur pena recepta ad mā-
datū archiepiscopi. Item precipim⁹ q̄ qui-
libet sacerdos die dñica parochianos suos
ad bonū exhortetur. et doceat eos fidem et co-
gnoscere mortalia peccata. et qui p̄dicare ne-
quiuerit seu nescierit: saltē semel in mēse fa-
ciat parochianis suis pponi verbū dei per
aliquem bonū clericū/vel religiosū/ et notā
personā. Item precipim⁹ q̄ nullū recipiāt
ad predicationē/ vel ad proponēdū verbum
dei querentē elemosinas pro edificāda eccle-
sia leprosarum vel domo dei: seu pro aliis qui-
d. iii.

buscunq; questis: Sed cum venerint cū litte-
ris nostris ipsi sacerdotes proponāt pro eis
negociū secundū quod in litteris nostris vi-
derint contineri. Et sub pena excoicationis
p̄cipimus ne a talibus aliquid exigāt sacer-
dotes sed quitquid receptū fuerit in cōmo-
dum elemosinas petentiū totū cedat. Item
p̄cipimus q̄ separati sint in ecclesia muli-
eres, clerici, et laici. Item q̄ quilibet in par-
rochia sua scripta nomina habeat parrochi-
anorū suorū: vt cognoscat extraneos ab ip-
sis. Item quolibet die dominico querant
si sint parrochiani extranei inter suos: et an-
te missę ingressum eiiciant extraneos diebz
predictis nisi sint aliquę note persone tran-
seuntes. Item qui nullos habēt parrochia-
nos nullos recipiāt diebus solēnibus predi-
ctis. Item parrochianus existēs in parro-
chia si tribus diebus dñicis p̄tinuis ad mis-
sam non venerit excoicetur, et hoc frequēter
in ecclesiis publicetur. Item quilibet sacer-
dos clericos litigiosos existētes ī parrochia
sua vel qui cōsueverint maliciose facere ali-
quid ad loca remota vel ignota citari nobis
denūcient. Itē nullus recipiat mandatum

iudicū ignotorū vel aliorum nisi sit aliqua nota persona et auctētica. ⁊ nisi videat autenticiū domini pape. et ipsum diligēter examinet. Item claudantur et limitentur atria ecclesie. Et si difficultas adhibeatur p decanū loci nostrum consilium requiratur: vel per archidiaconos locorum si ipsi hoc expedire non possunt.

Contra adulteros.

f Requenter contra adulteros/incestuos/usurarios notorios/clament ⁊ predicent sacerdotes. Et si incorrigibiles inueniantur denūcient eos nobis.

Ut non communicent sacerdotes cum excommunicatis.

f Sacerdotes scienter non cōmunicēt cū excommunicatis quia sic vilesceere faciunt sententiam excomunicacionis.

Ut non purificent fornicarias p̄sbiterorum.
p uniri precepimus sacerdotes qui fornicarias sociozum sacerdotum vel etiā alias mulieres adulteras seu fornicarias purificant: sine licencia nostra speciali/ vel archidiaconi loci: vel penitentiariorum existētium rothomagi.

d. iiii.

Ut non sint columbi in campanalibus.
i Tem sacerdotes non habeant colubos
in campanalibus per quos ecclesia quā-
doq; et altare deturpantur.

Ne absoluāt in magnis casibus.

i Tem prohibemus ne sacerdotes absol-
uant in magnis casibus constitutos.
homicidas videlicet. sacrilegos. sortilegos
incestuosos. peccatores enormes contra na-
turam. violatores monialiū. vel raptos.
Raptos virginū. et aliarum mulierū. et si-
milia. Et scribant casus istos cum euenerit
et tradant archidiacono siue nobis.

**Ut bona eorum qui non resident in eccle-
siis suis saisiantur.**

c Inca eos qui non resident in ecclesiis
suis vel non ordinantur seruetur illa
constitutio. Extirpāde. et bona eorum saisi-
antur. **De habitu et statu clericorū.**

c Om in tonsura et maxime habitu dif-
ferre debeant a laicis sacerdotes in qui-
bus plures inuenimus istis temporibus deli-
quētes. Precipimus q̄ omnes coronam ma-
gnam habeant et tōsuram altam et bene ro-
tondam. Et qui in his decetero inuenietur

culpabilis grauius punietur. Item presbi-
teri cum tabardis seu garnachijs sine capa
clausa desubtus si inuenti fuerint inter ali-
os discurrentes: tabardū siue garnachiam
amittant et leprosis seu alijs pauperibz cō-
feratur. et nichillominus deferēs alias put
iustum fuerit punietur. Item cum clerici
curati et sacerdotes exēplū esse debeāt subdi-
torū luctas chozeas eisdem interdiciamus et
omnē ludum iū pilla. et maxime cum laicis
qui nobis semper insidiātur. et cum p talia
auctoritas prelacionis vile scat et nōnūq̄ ex
his eciam cōtingat periculū corporale. ⁊ qui
super his seu aliquo istoꝝū decetero inuenie-
tur culpabilis grauiter punietur.

Ne sacerdotes puiuet parrochianis suis.

i. Nhibetur sacerdotibus ne ipsi iuitēt
parrochianos suos ad cōuiuandū in
domibus suis. et si inuitati fuerint a parro-
chianis suis ad conuiuandum presbiteri nō
vadant. nisi forte cum aliquibus personis
grauius et honestis vnde non possit scan-
dallum suboriri. et tamen hoc rariissime fiat
pro pluribus periculis euitandis. Item
statuimus vt singulis annis per singulos

Handwritten signatures and initials in cursive script, including a large initial 'S' and other flourishes.

menses synodalia statuta singuli perlegant
sacerdotes. Quocienscūq; aliquis sacerdo-
tum hoc statutū seruare neglexerit per men-
sem sequētem ad minus officiis suspēdatur
Sentencia gallonis.

I In nomine domini. Nos gallo mise-
ratione diuina sancte marie in por-
titu dyaconus cardinalis et apostolice sedis
legatus excomunicamus omnes sacerdotes
et clericos quoscunq; qui post legitimā am-
monitionē fornicarias vel mulieres alias de q̄-
bus mala potest suspicio suboriri et in domi-
bus propriis vel alibi vnde populus vel ec-
clesia scādalisetur duxerint retinēdas. Nisi
sint clerici qui in minoribus ordinibus legi-
time cōtraxisse prohibentur qui cū vxoribz
non debent ecclesiastica beneficia retinere.
Moneātur autem ne matres vel sorores vel
alias personas cōiunctas secum habeant cū
quibus et si nichil seui criminis naturale fe-
dus existimari presumant frequenter tamē
suggerente dyabolo cum talibus noscitur
fuisse facinus perpetratum. Prohibemus
etiam sub eadem excommunicatiōe ne sacer-
dotes vel clerici occasione alicuius consue-

tudinis pro baptismo sepultura benedictio
ne alius de sacramētis ecclesiasticis aliquid
exigere vel extorquere presumant sed ea libe
raliter et sine difficultate studeant canonicè
ministrare. Moneantur tamen laici diligē
ter ne illud quod pro reuerencia sacramēto
rum deuotio fidelium introduxit: ex auari
cia velint aliquatenus reuocare. Item pro
hibemus ne sacerdotes decetero vtantur ca
pis manicatis. ⁊ ne constituti in sacris ordi
nibus manicas cōsuticias vel sotulares ro
stratos. vestesq; rubei coloris vel viridis co
loris habeant distractione consimili prohi
bemus. Decanis quoq; et archidiaconis
ne vestes rubei vel viridis coloris habere p̄
sumant: et similiter archidiaconis et prepo
sitis qui habēt curam animarum ne capas
foratas habeāt manicatas. Monachis etiā
vt capas sumptuosas et non nigras decetero
non vtantur sub eadem pena duximus inhi
bendum. Inhibemus etiam omnibus tam
monachis q̄ clericis sub excomunicationis
vinculo ne aliquod fenus exerceant. et ne a
liquando negociationem aliquam exerce
ant inhonestam prohibeantur districte. vt

autem ab omnibus in tonsura et habitu in
conuersatione honestas ecclesiastica conser-
uetur districte precipimus vniuersis prela-
tis sub interminatione diuini iudicii firmi-
us iniungentes vt omnia supradicta obseruēt
et quantū in ipsis erit faciant a suis suboi-
tis monitione premissa per censurā ecclesia-
sticam inuolabiliter obseruari.

Hec sunt precepta decanis facta post sp-
nodum hyemalē . Anno domini millesimo
ducentesimo quadragesimo quinto: et data
eis in scriptis .

Optimis vt precepta sua synodalia
i anteq̄ recedant corrigant secūdum
nostra que fuerūt in synodo recita-
ta ⁊ infra mensem faciāt eodē modo ad sua
precepta correcta corrigi omniū p̄sbyterorū
p̄cepta. Itē vt diligēter et sine mora inqui-
rant qui de suis presbiteris vel personis de-
fuerunt synodo in suppellicio et cū stola. Et
illos qui sunt presbiteri et curati et non pres-
biteri: et non interfuerunt in suppellicio .

Item omnes illos presbiteros ⁊ personas
qui in synodo cum suppellicio capucium te-
nuerunt. Super quibus si opus fuerit/

eos astringant proprio iuramēto ⁊ omnibz
quos culpabiles inuenerint diem cōpetentē
assignēt vt corā domino archiepiscopo ppa
reāt cū litteris decani ab eodem archiepisco
po punicionē recepturi. Itē precipim⁹ deca
nis vt emēdas fideliter colligāt et sine mo
ra nemini dando dilationē sine mādato of
ficialis et scripturā emendaz penes se reti
neant vt de eis possint reddere cōpotū dili
gentē. Item vt vnusquisqz decanus maio
res penas exigat in suo decanatu et debito
res eaz monicione premilla ad soluendū cē
sura ecclesiastica auctoritate nostra ppellat
ita q̄ ipsis infra diem assignādā possint o
stendere racionē. Nomina autem pdēnato
rum et in quātū fuerint pdēnati tradat eis
iohannes baiston.

n ullam causā pecuniariā nec aliā nisi
forte ex cōuiciis teneat corā se decan⁹
aliquis nec de sua excomunicatione emēdā
exigat ad plus vltra quinqz solidos.

p Recipitur eisdem q̄ viriliter et fideli
ter ptra bailliuos et vicecomites mā
data curie exequantur: ac eciam cōtra alios
potentes. Qui vero negligēs vel remissus

super hoc inuenietur grauiter puniet. et hoc
eisdem precipiat decani presbiteris in suis
capitulis.

p Recipiat eciam decani presbiteris ne
de cetero sigilla sua tradant suis cleri-
cis deferenda. et q̄ nichil sigillent donec di-
ligenter viderint quod mandatur. nec prius
sigillent donec mandatum quod eis iniūgi-
tur diligenter fuerit executū. Item precipi-
tur sub grauissima pena ne aliquis sigillet
aliquem se excōmunicasse de mandato curie
donec publice prius eum excōmunicauerit.
vel nisi post sigillationem incontinenti eū
publicauerit excōmunicatum.

p Recipiat eciam decani presbiteris vt
ante statutum tempus ab ecclesia ma-
xime pecunie interuētū nō recipiat mulieres
ad purificationem: nisi de licencia officialis
vel archidiaconi.

p Recipitur eciam presbiteris vt muli-
eres desponsate nō recipiatur ad mis-
sam eo die quo fuerunt desponsate: sed secū-
da/vel tertia die.

p recipiant decani presbiteris q̄ dilige-
ter singulis diebus dñicis denūcient

in suis ecclesiis secundum quod de nouo est sta-
tutum in synodo quod per fidei datam per verba de
futuro nullatenus audeant contrahere vo-
lentes se carnaliter promiscere donec bana fu-
erint completa. ne appareat aliquis contra-
dictor.

De eodem.

e T faciant abiurare fornicatores hoc
modo. tu iurabis quod de cetero non cognosces
istam carnaliter. Et si pertraheres extunc habebis
per uxorem tua. Nec de cetero in abiuratione appo-
nat pena pecuniaria maxime inter eos qui pos-
sunt matrimonialiter copulari. Item non recipi-
ant decani breuiclos pro quibus faciendis: nisi
prius eos examinent cum auctoritate. et tunc si-
gilletur unus de breuiculis. et sub exemplo bre-
uiculi sigillati mittatur per presbiteros: nec
propter hoc extorqueatur pecunia per decanos. Item
si aliquis de quatuordecim philatias suas ostenderit
populo ad facilius extorqueendam pecuniam capiat
et cum suis philateriis adducatur ad officiale
et hoc districte precipimus capellanis et sa-
cerdotibus vniuersis. Item decanis:

per recipitur ut singuli decani dent nobis
in scriptis nomina eorum qui non resident
in ecclesiis tam sacerdotum quam aliorum. Item

nomina ecclesiarum eorum qui non resident in
ecclesiis suis. et eorum qui non se representaue-
runt ad ordines quas dudum mandamus
se sciri per litteras nostras. Item nomina
personarum qui se non representaerunt ad or-
dines. Item precipimus decanis ut non per-
mittant quod aliquis capellanus firmanus habe-
at ad firmam plusquam unam ecclesiam. Item preci-
pimus districte ut nullus habens curam ani-
marum in ista diocesi habeat aliam ad firmam
nisi forte ex causa rationabili. et tunc fiat de
licencia nostra speciali. Item decanis prohibe-
mus expresse ne teneant ecclesias ad firmam.
Item decanis precipimus ut antequam recedant
dent nobis inscriptis ecclesias vacantes in su-
is decanatus que spectant ad collationem do-
mini archiepiscopi tam iure patronatus quam
lapsu temporis/ vel etiam defectu personarum cum
valore ipsarum secundum quod sciuerint. Item
de inquisitionibus ecclesiarum conquerimur
quod male fiunt et negligenter ab aliquibus qua-
non bene queritur de causis sciencie. unde pre-
cipimus quod fiant diligentius: alioquin eos
quos in hoc culpabiles inuenerimus de cetero
grauiter puniemus.

P Recipimus omnibus decanis q̄ de ce-
tero inquirāt et in scriptū redigant
nomina omniū presbiteroz qui in decana-
tibus suis decident eaq; deferāt ad synodū
recitanda. vt oremus pro eis et singuli pres-
biteri faciāt seruiciū speciale. Hoc enī libē-
tissime debēt facere: vt cum decesserint simi-
liter fiat pro eis.

S Tatuimus vt antique pensiones qui
prioratibus monasteriis soluebātur
que hactenus per abbatē vel monasteriū a
quadraginta annis ⁊ infra fuerint augmen-
tate vel denuo impositae penitus reuocētur:
et eas augmentari decetero prohibemus.

S Tatuimus vt iudices tam ordinarij
q̄ ab ordinario delegati tēperant se et
refrenent a generalibus excomunicacionibz
nec in generali participātes excomunicēt ni-
si cōmunicauerint in crimine delinquētis.

De decimis scdm̄ psuetudinē p̄onatus.

I Tem sacerdotes seruiētes in ecclesiis
procurēt vt ibi sint libri necessarii et
cōpetentia ornamēta: ita q̄ ad hec emenda
parrochiani principaliter et vt in subsidiū
tam presbiter q̄ persona q̄ alij qui aliquos

e. l.

percipiāt redditus in ecclesia vel decimas ad
eam de iure p̄muni pertinētes pro modo si-
tarum porcionū si opus fuerit soluere p̄pel-
lantur.

p Prohibemus etiā ne sacerdotes excōi-
cent in generali nisi pro furtis & de-
perditis in eadem parrochia trina monitio-
ne p̄missa vel vocatione.

n nullus sacerdos cōfirmare/aut cōsecre-
re virgines p̄sumat. Solius archie-
piscopi est p̄firmare/virgines consecrare/ec-
clesias dedicare/et ordines dare.

De partu mulierum.

m Ortue in partu scindātur si infās cre-
datur viuere tamen si bene cōstituerit
de morte earū. Et caueatur quibz modis po-
test fieri ne infans excidatur: sed os mortue
teneatur apertū. Sacerdos audito parro-
chianoꝝ suoꝝ obitu statim absoluat eos cū
psalmis pro defunctis et collecta.

e Fortenē populū sepe p̄sbyteri ad di-
cēdū dñicā orationē et credo ī deū. & sa-
lutationē beate marie virgīs. Moneāt sepe
populū et maxime mulieres ne faciāt vota
sua nisi cū magna deliberatiōe et assensu vi-

rozū et cōcilio sacerdotū. Frequēter mone-
antur laici vt non retineāt decimas quas ī
periculū animarū suarū retinēt. Nullus si-
bi clericus potest retinere decimas in heredi-
tario possessas: sed auctoritate archiepisco-
pi fructus possūt clerici percipere. ita tamē q̄
sepe laborēt ad hoc q̄ ad eccliam reuertant̄.

p Prohibeāt per excoicationē sepe p̄bri
ne carnifices pmittāt iudeos laniare
carnes suas: nisi totū retineāt iudei. Itē pre-
cipit̄ p̄bris vt quotiēs dubiū erit quādo ali-
qua ieiunia vel processiones īstitute fieri debēt
sicut in festo scti marci recurrāt ad decanū
loci et sine eius p̄cilio ea facere nō presumāt
Itē p̄cipit̄ p̄bris ne recipiāt capellanos sine
licēcia archiep̄i. officialis vel archidiaconi.

p Resbiteri parrochianos suos solēni-
ter penitētes faciāt venire in capite ie-
iuniū ad cathedralem ecclesiam vt per archie-
piscopū solenniter ab ecclesia eiiciantur. Et
similiter ī die iouis proxima ante pascha p̄
archiepiscopum ecclesie reconcilientur. Pre-
sbiteri parrochianos suos moneant et fre-
quenter in ecclesiis suis denūciāt q̄ omnes
patresfamilias ⁊ eciam oēs matresfamilias

ad confessiones veniāt ante pascha floridū.
Et qui in hoc negligētes fuerint ī penā post
octabas pasche ad confessionē admittātur.
sed vsq; ad illud tēpus a carnibz ieiunabūt
sicut in quadzagesima.

p Resbiteri iniūgant parrochianis su-
is confitentibus q̄ omnia ablata an-
teq̄ aliquod testamētū vel legatum faciant
plene restituant.

Anno domini milesimo ducentesimo se-
ptuagesimo septimo facta fuerunt ista pre-
cepta a domio et patre nostro odone archie-
piscopo rothomagensi.

p Recipitur decanis ne aliquis eorū si-
gillet aliquē se excōmunicasse de man-
dato curie nostre donec publice eū excōmu-
nicauerit. vel nisi post sigillationem incōti-
nenti eū publicauerit excōmunicatū. et hoc
idē precipiat a decanis presbiteris ī kalēdis

p Recipitur vt statim secūda monitiōe
sigillata : sigillum suū a litteris non
amoueat eciam si monitus millesies debi-
tum offerret et satisfaceret creditori. Item
nullus contradicat sigillare secundā moni-
tionē monito p̄tradicēte nisi monit⁹ statim

fatiffaciat creditori i prefetia decani seu pre
sbiteri ad que mandatū dirigitur. Itē secū
da monitione sigillata nō admittatur secū
do monitus et ob hoc excōmunicatus ad ec
clesiā. nec ad sacramenta: nec aliqua iura ec
clesiastica ei administrentur. nisi prius abso
lutionem suā a curia reportauerit. Itē nul
lus litterā curie retineat sed statim cōpleto
mādato portatori litterarū restituat sub pe
na vnius marce argenti. Itē nullus pre tex
tu absēcie eius qui citādus est vel monēdus
se excuset: sed fiat citacio ad domiciliū eius.
dem. dū tamē ibidem habeat familiā. Itē
vt nullus decanus vel presbiter tradat sigil
lū suo clerico vel alii pro litteris sigillādis:
nisi decano vel presbitero presente: vt peri
cula que exinde possent accedere euitētur.

a Anno domini millesimo ducētesimo
septuagesimo nono die iouis ante a
scensionē domini apud pontēaudomarē fu
erunt salubriter ordinata in prouinciali cōci
lio per reuerendū patrē dominū guillelmū
dei gracia archiepiscopū rothomagensē et
eius suffraganeos de totius cōcili prouidē
cia vnanimi et pcorde que inferius ptinent
e. iii.

v **Olentes presbiterorū et clericorū excō-**
municatorū insolēciā coartare sacris
canonibus inherendo statuimus q̄ presbi-
teri et clerici beneficiati q̄ diu auctoritate or-
dinariorū suorū iuste excōmunicati fuerint
non percipiāt beneficiorū suorū stipēdia si-
ue fructus. ⁊ recuperādi eosdē fructus spem
totaliter amittāt. nisi q̄ citius p̄mode potu-
erint. qđ ordinariorū suorū arbitrio duxim⁹
relinquēdū procurauerint se absolui. Et nisi
ordinariū eorū ipsis supradictis fructibz gra-
tiam fecerint specialē. Si vero per annū di-
ctam excōmunicationis sentēciā animo sustinue-
rint indurato procedatur acrius contra ip-
sos per beneficiorū suorū priuationē et ali-
as iuxta canonicas sanctiones.

i **Tēp̄m voluimus et ordinauim⁹ q̄ pres-**
biteri ordinati capellas vel parrochi-
ales ecclesias obtinētes qui missas non cele-
brāt vt deberēt ipsas celebrare sine causa ra-
tionabili diutius negligētes canonicē mo-
neantur. vt missas celebrēt prout p̄uenit in
fra tēpus a suis ordinariis prefigendū. Ali-
oquī contra ipsos per subtractionē fructuū
beneficiorū suorū prout iustum fuerit pro-

cedatur adicientes q̄ postq̄ super hoc moni-
ti fuerint si eidē monitioni nō acquieuerit
pro non residentibus habeantur.

v **Q**uoniam etiam ordinamus q̄ statuta
predicti concilii bituricensis edita cō-
tra impediētes iurisdictionē ecclesiasticā. et
qui ecclesiasticā impediūt vel minuūt liber-
tatē vel colligationē statuta prohibitiones
vel bāna: vel quecunq; alia molumēta faci-
unt contra ipsam singulis mensib; in par-
rochialibus ecclesiis dū maior aderit popu-
li multitudo die dominico vel festiuo et in
singulis synodis bene et intelligibiliter pu-
blicētur. necnō et cōstitutionēs cōcilii lugdō q̄
contra ipsos edite sunt cōtra usurarios ma-
nifestos precipiētes districte q̄ quilibet par-
rochialis sacerdos seu presbiter transcrip-
ptum habeat dictarum constitutionum vt
animarum saluti p̄uideatur salubrius **A**di-
cimus vt penitentiariis et confessoribus ro-
thomagensis prouincie suggeratur vt om-
nes sibi confitentes diligenter interrogent
an in penam inciderint alicuius supradicta-
rum constitutionum. et vt exponant sibi
e. iiii.

penas et pericula earūde ipsos ad suos ordi-
narios remittētes: si contra constitutiones
predictas ipsos repererint deliquisse cū per
iplos penitenciaros vel cōfessores absolui
nequeant in hoc casu.

S Tatuumus et insuper ordinauim⁹ q̄
excōmunicati a canone propter vio-
lentā manuū iniectiōē in clericū cū de hoc
legitime constiterit per parrochiales presbi-
teros ad mādatū ordinariorū suorū excōmu-
nicati publice nūcientur. et tanq̄ excōmu-
nicati acrius ab omnibus euitentur. Et nisi i-
fra terminū cōpetētem a suo ordinario pre-
figendū post denūciationē huiusmodi pec-
tauerint se absolui/vel iter arripuerint ad se-
dem apostolicā vel legatū ipsius pro huius-
modi absolutione procurāda iusticiari mā-
dentur sicut in aliis excōmunicatis p suos
ordinarios in rothomageū prouicia est ha-
ctenus consuetū.

P Beterea precipimus vt secūdū statu-
ta generalis concilii quilibet christi-
anus ad minus annis singulis semel cōfite-
atur proprio sacerdoti. vel alii potestātē ha-
benti confessionē eius audiendi: et peniten-

tiam salutarē iniūgendi. + q̄ viaticū recipi
ant in pascha: nisi rationabili causa sublit
quare a recipiendo viatico debeat abstinere
Alioquī cōtra talē suspectū de heresi proce-
datur. addiciētes q̄ nomina taliū per suos
presbiteros ordinariis insinuetur eorū.

a **D** hoc districtius duximus iniūgen-
dū q̄ statuta alia edita in prouinciali-
bus conciliis predecessorū nostrorū obseruē-
tur. et q̄ locorū ordinarii super hoc curā ad-
hibeāt efficacē. et q̄ ipsa faciāt annis singu-
lis in suis synodis solēniter publicari.

r **E**nouantes statuta cōciliū volumus +
hoc placet sancto concilio q̄ circa pro-
curaciones ratione visitationis debitas ac-
cipiendas ab archiep̄is et episcopis et circa
grauamina inferenda pre textu officiorum
suorū seruetur quod statutū est in consilio
lugd. Volumus q̄ statuta cōciliū generalis
contra eos qui faciūt colligationes et statu-
ta contra libertates ecclesie edita frequentez
et solēniter in synodis + parrochialibus ec-
clesiis promulgentur. Et transgressores ca-
nonice puniantur.

s **T**atuimus q̄ seculares potestates cle-

ricos capientes cū maiori violētia q̄ exigit
rebellio defendētis. vel detinentes eos vltra
vel contra requisitionē iudicis ecclesiastici
denūciētur excomunicati a canone in gene-
rali: et in speciali postq̄ constiterit euidenter
Districtius inhihemus ne de causis ad eccle-
siā pertinētibus a personis ecclesiasticis iu-
dex secularis maxime super p̄sonalibz actio-
nibus adhibeatur.

s Tatuimus vt abbates & priores & alie
persone ecclesiastice que percipiūt ma-
iores decimas in ecclesiis parochialibus cō-
pellantur ad restaurandū fabricā libros & or-
namenta pro retēta quā percipiūt in eisdē.

v Olumus q̄ statutū synodale synōis
q̄ persone ecclesiastice ad quas veniūt
diuersa mandata diuersorū iudicū: delega-
torum/conservatorū/ seu excomunicatorū di-
ligenter videant nomina iudicū d̄pocesis &
locozum ad que citant. et ipsa auctentica fir-
miter obseruentur. et non citent nisi videāt
auctēticum vel transcriptum sub sigillo au-
ctentico.

i Inhihemus ne aliqui christiani seu ali-
que christiane iudeis seruire in hospi-

ciis suis. seu cū ipsis habitare p̄sumāt. Et
precipimus q̄ signa patentia deferre cogan-
tur: per que a catholicis discernentur.

f Irmiter inhibemus ne vigilie et cho-
ree in cymiteriis ⁊ sacris locis fiāt pre-
cipientes q̄ transgressores canonice puniā-
tur.

m Onentur solenniter in ecclesiis ma-
xime nō vxorati congruentē deferre
tonsurā. cruce signati vero crucē in aperto
deferre cogantur. De sellis, calcaribus, pe-
ctoralibus deauratis ⁊ aliā superfluitatē ha-
bentibus quibus clerico vti prohibitū est. ⁊
de clausis desuper indumētis a sacerdotibz
deferendis volumus obseruari statutum cō-
cili generalis.

p Prohibemus ne clerici beneficiati seu
in sacris ordinibz cōstituti venationi-
bus aut aucupijs sint intēti vel assueti.

s Tatuimus vt in abbatibus vel priora-
tibus in quibus facultates non sunt
diminute reintegretur numerus persona-
rum religiosarū: nisi forsam ex superioris
expressa licēcia et ex causa rationabili susti-
neatur ad tempus.

h De quoda iure statutū est q̄ monachus solus cōmoretur obsecuari volumus et mandamus. Moneant̄ monachi cōmorantes in prioratibus nō couentualibus cū cōminatione suspensionis et excommunicationis. Et prout expediēs visū fuerit inducātur vt statuta gregozii pape quātū ad esū carniū confessiones et ieiunia studeant obseruare.

s Statuimus q̄ regulares non morent̄ cum secularibus: nisi per dyocesani licentiā. Statutū factū de non contrahēdo ad religionem ultra certā quātitatē nisi de licencia sui abbatis firmiter obseruetur.

p Prohibemus q̄ rurales decani exercētes iurisdictionē non suspendant vel excoīcēt nisi in scriptis.

p Recipimus q̄ sacerdotes nō desistāt a denūciatiōe excoīmunicationis quā tuncūq; partes pacificentur iter se: nisi conuenerit de excoīcatoꝝ absolute. Volum⁹ etiā q̄ absolutio fiat cū debita solemnitate.

i Prohibemus sacerdotibz ne presumāt excoīcare ī generali: nisi p̄ furtis vel depditis. et p̄petēti monitione premissa.

S Tatuimus vt capellani quibus eccle-
sie cōmittuntur super litteratura cō-
uersatione et ordinatione sua diligenter ex-
aminentur. Postmodū legi fecimus ea que
inferius scribūtur.

P Lacuit sancto ꝑcilio promulgare q̄ti-
nus in singulis parrochialibus eccle-
siis et locis publicis moneantur diebus dñi-
cis et festiuis a se distantibus ter clerici non
b̄rozati et eciā b̄rozati. vt a secularibz ne-
gociis abstineāt et maxime inhonestis. q̄qz
deferant tonsuram ⁊ habitum clericalē con-
gruētē aīoquim si ab huiusmodi tercio mo-
niti nō respuerint nō cōiugatos dū his se ī-
plicuerint quominus de suis facultatibz sta-
tutis et cōdicionibz patrie subiaceāt ecclesia
nō defendet. In cōiugatis autem equanimi-
ter tolerabit ab his iusticias debitas. Et do-
mini seculares vt ab aliis b̄rozatis exigant
seruicia consueta.

P Recipimus eciā vt per singulas eccle-
sias moneātur clerici cruce signati ne
litteras apostolice sedis seu aliis quocunqz
modo aliquatenus abutantur scientes q̄ so-
licitudine qua cōuenit contra eos vigilabi-

mus. ut excessus eorum non remaneant impuniti. Denique si post premissas monitiones clerici in apostasia consue vel habitus clericalis permanserint et seuis enormitatibus se emiscuerint et contingat quod pro suis excessibus a iudicibus secularibus in criminibus fuerint comprehensi: non precipimus eos per cesuram ecclesiasticam liberari.

De clericis non deferentibus tonsuram.

S Tatuumus etiam de clericis non deferentibus tonsuram quod ipsi moneantur in synodo et ecclesiis cathedralibus et parochialibus a decanis ruralibus in suis kalendis ut ipsi tonsuram et habitum deferant clericis congruentem. Alioquin si post trinam ammonitionem per intervalla debita factam eisdem supradictis in delictis enormibus fuerint deprehensi per iusticiam laicalem: non defendentur quo ad hoc quominus a iusticia clericali puniantur.

De sacerdotibus excommunicatis.

Item de sacerdotibus excommunicatis propter defectum solutionis decime ut ipsi infra ascensionem domini instantem procurent se absolui: et secum dispensari super irregularitate si quam occasione predicta incurrerint. Alioquin

prelati ipsorum punient ipsos grauius etiam per beneficiorum suorum priuationem si viderint expedire.

S Tatuius etiam quod canonici regulares qui ad curam animarum a suis patronis episcopis presentantur non recipiantur ad eas nisi per inquisitionem prehabita constiterit eos esse bone vite, honeste conuersationis, bonis imbutos moribus, et etiam de sufficienti sciencia eorum ac natalibus eorumdem. et quod eorum prelati postquam ipsi ab eis recepti fuerint ad curas animarum eos sine licencia episcoporum ab eis non valeant amouere et quod nisi sufficientes personas infra quadraginta dies a tempore vacationis ecclesiarum presentauerint, per episcopos ecclesiis vacantibus provideatur ponendo ibi presbiteros seculares, si sibi videatur expedire.

His autem ita factis concilioque concorditer celebrato recessimus dicendo in viam pacis et quasdam orationes multum competentes.

Cum parum proficiat tunc conditi in ciuitatibus si non extiterint que edita regere valeant et tueri. Nec solum magistri militum

constat officiū in disciplina per ipsam offi-
cium imponēda: sed in ea prout opportunū
fuerit obseruāda. Precipimus vt quicūq;
iudices ecclesiastici ab absolutiōis vel rela-
xationis cuiuslibet excōmunicatiōis suspē-
sionis vel interdicti sententiis beneficiū i-
pendendū nichil metu ꝑpulerint per dyoce-
sanos locorum iuxta lugdō statuta cōciliū ex-
cōmunicati publice nūcientur.

C Vm falcē propriā nulli in messem li-
ceat mittere alienā de iusticiariis lap-
cis seu aliis solam iurisdictionē tēporalē ha-
bentibus qui in actionibus mere personali-
bus ecclesiasticas corā se psonas litigare cō-
pellunt et contra canonicas sanctiones. hu-
iusmodi prouisione cōciliū duximus statuē-
dum qꝫ licet eedem persone ecclesiastice non
solū coram eisdē iusticiariis litigare: sed eci-
am ad ipos venire de causis huiusmodi mi-
nime teneantur. Si tamē venerint et allega-
to fori priuilegio coram ipsis idem iusticia-
rii cōpulsioni nichillominus insisterint su-
pradicte eo ipso excōmunicatiōis quā in ip-
os proferimus incurrāt sententiam que cir-
ca ipsos nullatenus relaxetur. nisi legis hu-

iusmodi de dāpnis expensis et interesse prius per ipsos iusticiarios fuerit integre satisfactū eorū processibus atq; sentenciis habitis ī huiusmodi q̄stiōibus et probatis nichil omnino roboris habituris. Ad hec si quis iurisdictionē tēporalem exercens de excōicationis suspensionis vel interdicti sentēciis videlicet an iuste late fuerint aut aliis mere ecclesiasticis seu spiritualibus causis decisionem seu cognitionē presumpserit usurpare per dpoceanos auctoritate presentis scilicet desistere moneatur et nisi cōpetenter monitus duxerit desistendū: ad hoc per censurā ecclesiasticam cōpellatur.

De inmunitate ecclesiarū .

§ Anguilluge sitibūda progenies ac radix omniū malorū cupiditas semper vociferās affer affer moliri nō desinit q̄ admodū per exquisitas astucias et calidiora media ardori proprio licet inextinguibili lucri tēporalis quēq; illicite poscula submīstret. Ex hac autē semper sitiēti radice processisse cognouimus q̄ cū sedes apostolica excōicationis sentēcia monuerit noua constituētes pedagia et olīm produxerit promulgādā

f. i.

ipsam annis singulis in certis festiuitatibus
solenniter inouando non nulli filii proprie cu-
piditatis viciu colorare nitentes non noua
ut asserunt constituentes pedagagia antiqua ad
clericos et ipsorum res quas non ratione mez-
cature per terram vel aquam deferri faciunt pro-
rogant et extendunt in illusionem memorate sen-
tentie: et preiudiciu libertatis ecclesiastice ma-
nifestu. Nos itaque ipsorum fraudibus obuiare
volentes. et tam presumpte caliditatis astuciam
pena debita castigare nisi infra duos menses
a tempore solennis publicationis constitutio-
nis huius facte in ciuitatibus et dyocesisibus
in quibus persistunt ipsa pedagagia numerandos
ab his in totum destiterint excommunicationis
sentencie quam ex nunc in ipsos proferimus
extunc subiaceant ipso facto. Cum iure cano-
nico caueatur quod quidam de cetero seruari fece-
runt statuta edita et consuetudines introdu-
ctas contra ecclesie libertatem statuimus quod sta-
tuarii et scriptores statuariorum nec non pote-
states. consules. rectores. et consiliarum loco-
rum ubi huiusmodi statuta et consuetudi-
nes de cetero edita fuerint vel seruata. nec non

et illi qui secundum ea iudicare presumpserint. vel in formam publicam scribere iudicata excommunicationis sentencie debeant subiacere. Non nulli proprie salutis obliti et sue verecundie non parcentes iuris sententiam verborum amplexu non sine fraude circumvenire nituntur. non statuta ut asserunt banna tamen faciunt proclamari. precepta ac prohibitiones inducunt. quod non est dubium in libertatis ecclesiastice preiudicium reducere. Nos itaque fraudibus malignorum quas circa hoc adhibitas fuisse cognovimus obviare volentes statuimus. ut qui contra ecclesie libertatem banna/ prohibitiones/ siue precepta scienter fecerint. aut fieri procuraverint. seu facientibus aliquod consilium vel opem duxerint adhibendum ipsa. Postquam per locorum ordinarios super hoc fuerint requisiti. absque cuiuslibet difficultatis obstaculo aliquo indilate revovent. seu faciant reuocari. ad consilia nequaquam de cetero processuri. Alioquin censura simili sint abstricti. Quicumque vero contra ecclesiasticas consuetudines antiquas rationabiles

f. ii.

et probatas. ⁊ hactenus pacifice obseruatas
statuta/bāna/prohibitioēs/aut pzecepta sciē
ter fecerint aut fieri procurauerint. siue iā
facta seruauerint aut seruari fecerit: seu fa-
cientibus vel seruātibus in hoc cōsiliū pze-
stitierint: per dyocesanos locoꝝ presentis au-
ctoritate cōcilii moneātur vt infra mensē a
tēpore monitionis huiusmodi numerandū
statuta debeāt banna prohibitiones et pzece-
pta reuocent. nūq̄ ad cōsilia ulterius proces-
suri. Alioquin excōmunicationis sentēcia
quam in ipsos extunc proferimus sint liga-
ti. Quorūdā insolercias peruersorum qui
dominū iesū christū verbis tātū modo pfi-
tentes nec deum timere nec homines reuere-
ri pro suoꝝ atrocitate factorū manifestissi-
me cōmitūtur in tantā accepimus temerita-
tis insaniā prorupisse q̄ confugientes ad ec-
clesiarū tutelā cōtra iuris vtriusq; statuta
ecclesiasticam libertatē ibidē vulnerant/mu-
tilant/interficiūt/vel intēdūt ac inde extra-
hunt violenter extractos vulnerare seu mu-
tilare presumūt. nō nūq̄ ipsis vltimū sup-
pliciū inferentes. aut ista fieri precipiūt vel
procurant seu consilium vel opem in tātis

sceleribus perpetrādis . Nos itaq; quos ze-
lus comedit domus dei sacrilegioꝝ excessus
detestabiles et horrendos quos non solū e-
uidencia rei docet inhumaniter excreuisse :
sed ioleuisse p̄sūpcioē dānabili. Recēs itaq;
perteritoꝝ memoria comprobat et declarat
castigatiōe canonica cohibere volētes p̄sen-
tis approbatiōe ꝑciliū duxim⁹ statuēdū q̄ ta-
liter delinquētes excōis sētēcie quā in ipsos
proferim⁹ iubiaceāt ipso facto. quā quidē sē-
tenciā locoꝝ ordinarii ipsius auctoritate cō-
ciliū solēnter in subiectis sibi ecclesiis denū-
ciari faciāt: et vsq; ad satisfactiōē cōdignā
iuiolabiliter obseruari . Eisdē nichilomin⁹
mutilatoribus ⁊ interfectoꝝ nec nō et his
qui huiusmodi mutilatiōes ⁊ homicidia fi-
eri precipiūt vel procurāt: aut faciētibus cō-
ciliū vel opē impēdūt . Feoda et bñficia si q̄
ab ecclis taliter violatis obtinēt eo ipso ꝑ-
tin⁹ sint amissuri : q̄ ad ecclia a qua illa obti-
nere noscūtur libere reuertātur . Filii etiā e-
orū dē nō solū nichil obtineāt de ꝑdictis: sed
ad bñficia ecclesiastica de cetero alleq̄nda eo
ipso reddātur prorsus inhabiles ⁊ indigni.

Cum nō nulli tꝑale dñiū obtinētes seu

l. iii.

secularis iudiciarie potestatis gerentes officiū iurisdictionē sante matris ecclesie subuere vel minuere exquisitis astuciis moliantur. Nos eorū malicias vltione canonica reprimētes statuimus inhibētes ne quis ī foro ecclesiastico litigātes seu litigare volētes super causis mere ecclesiasticis siue q̄ ad forū ecclesiasticū de antiqua & approbata p̄suetudine et hactenus pacifice obseruata obtinere noscūtur ad desistendū p̄pellat per ipsorū vel parētū aut consanguineorū siue rerū eorū vel personarū huiusmodi captione modis ve aliis quibuscūq;. Si vero quis contra venire presumpserit: excōis sentēcie presētis auctoritate cōciliū se nouerit subiaceere.

De penis.

C Om̄ iuris vtilitas tot & tantis irrigata vigilis sufficiēter nequeat p̄sperari si processus ministrozū iusticie contigat ī iquozū machinatiōibus īpediri vt illozū audaciā quos amor diuin⁹ a malo nō reuocat saltē rigor ecclesie coherceat discipline sacri p̄uisione cōciliū duximus statuēdū q̄ si quis cuiuscūq; dignitatis aut cōdicionis existat nūcios aut excecutores ecclesiasticorū iudiciū

aut alias litteras eorūdem occultare carceri
mācipare mutilare aut qđ grauius est cēsen
dū interficere. litteras vel acta p̄dicta perso
nis mācipatis auferre seu ea rūpere vel can
cellare. aut alias detinere quoquo modo vel
si ablata p̄sūpserit aut vt ista fiāt p̄curaue
rit vel faciētibz p̄siliū vel opē duxerit adhi
bendū excōis sentēcie quā extūc in eo profe
rimus subiaceat ipso facto. a qua nisi prius
tā iudici cui⁹ auctoritatē p̄tēpserit q̄ passo ī
iuriā et ceteris quorū intererit p̄ut excessus
postulabit atrocitas satisfaciat p̄petentē nul
laten⁹ abioluat. Ad quorū mēoriā ī p̄petuū
obseruādū et p̄missorū testimoniū sigillū
nostrū p̄ntibz duximus apponēdū. Datū ī
eodē p̄cilio Anno dñi. M cc. lxxvi. Romana
ecclesia vacāte. De his q̄ vī met⁹ de cā fiūt.

a Absolutionis bñficiū ab excōis sentē
cia vel quacūqz reuocaciōe ipsius aut
suspēsiōis seu etiā interditi vel per vī + me
tū extorta p̄ntis p̄stitutiōis auctoritate iuri
bz oīno vacuam⁹. Ne aut sine vīdicta violē
cia crescat audacia eos q̄ absolutionē siue re
uocacionē h⁹ vī vel metu extorserit: excōi de
creuim⁹ subiacere. De imunitate eccle.

f. iiii.

O Ecce domū dñi scitudo. decet vt cui⁹
i pace fecus est locus ei⁹ sit cult⁹ cū de-
bita veneratiōe pacific⁹. Sit itaqz ad ecclias
hūilis ⁊ deuot⁹ ingressus. sit i eis q̄eta puer-
satio. deo grata. inspiciētibz placida. q̄ p̄side-
rātes nō solū instruat: sed etiā respiciat. Cō-
ueniētes ibidē nomē illud qd̄ est sup omē no-
men aliud a quo sub celo nō est datū hoībus
i quo saluos fieri credētes oportet videlicet
iesu xp̄i q̄ saluū faciet populū suū a pctis eo-
rū exhibitiōe reuerēcie spūalis attolāt. ⁊ qd̄
gñaliter scribit̄ vt in noīe iesu omē genu fle-
ctat̄ singulis singulariter i seipsis iplētes:
p̄cipue dū agūtur missaz sacra mīsteria glo-
riosū illud nomē quicūqz recolūt flectāt ge-
nua cordis sui. qd̄ capitis iclinatiōe testant̄
Attēdan̄ i locis ipsīs itētis precordiis sacra
solēnia: deuotis animis ⁊ oronibz. De eodē
n̄ ullus i locis eisdē i q̄bus cū pace ac q̄e-
te vota puenit celebrari sedicionē exci-
tet/ p̄clamationē moueat/ i petū ve p̄nitat.
Cessēt i locis vniuersitatū et societātū q̄rū-
libet p̄cilia p̄tētiōes/ ⁊ publica plamēta. Ces-
sēt vana ⁊ mltto forci⁹ feda ⁊ p̄phana colloq̄a
Cessēt p̄fabulaciōes q̄cūque sint. Postremo

quocumque alia quam diuinum perturbare possunt officium: aut oculos diuine maiestatis offendere ab ipsis proorsus extranea. ne ubi est peccatorum benignitas postulanda. ibi deest peccandi occasio. aut deprehendat peccata committi. Essent in ecclesiis et cimiteriis negociationes et precipue nudinae. ac cuiuslibet fori tumultus. Quis in eis iudiciorum secularium strepitus requiescat. Nullus ubi causa per laicos criminales maxime agitur. sit loca eadem a laicorum cognitionibus aliena. Ordinarii locorum hoc faciunt obseruari. Suadentibus suadeant huiusmodi quod canonis auctoritate respiciant ad hec alios in ecclesiis ipsis magis assiduos et ad premissa prodones reputando. Et nichilo omnino careant robore firmitatis. Qui vero premissas inhibitiones animo petulanti contempserit propter processum ordinarioz et deputadoz ab ipsis et diuine ultionis et nostre poterunt acrimoniam formidare: donec suum confessi reatum a sibi de liberauerit abstinere. **De usuris.**

Usurarum voragine quam animas deuorat et facultates exhaurit respicere cupientes constitutionem lateranensem proculi contra usurarios editam sub diuina interminatione precipimus obseruari. Et quod quo magis feneratoribus aderit feneratorum

do comoditas: eo min⁹ adiuuet fenus exercē
di libertas . ac gñali pstitutiōe statuim⁹ vt
nec colegiū nec alia vniuersitas vel singla-
ris psoa cuiuscūq; dignitatis pdiciōis aut
stat⁹ alienigenas ⁊ alios oriūdos nō de tris
ipsoꝝ publice pecuniā fenebrē exercētes aut
exercere volētes ad hoc domos ī terris suis
cōducere vel pductā habere aut alias hitare
pmitat . sed huiusmodi vsurarios manife-
stos oēs īfra tres mēses de terris suis expel-
lāt: nūq̄ tales de cetero admissuri. Nemo il-
lis ad fen⁹ exercēdū domos locet: aut sub a-
lio titulo quocūq; pcedat. Qui vero ptrari-
um fecerit: si psone eccl^astice fuerit p̄iarche
episcopi/archiep̄i/suspēdim⁹. Minores vero
psone singlares excoīcam⁹. colegiū aut seu
alia vniuersitas īterdicti sētēciā ipso facto
se nouerit icursuros. quā si p mēse aīo susti-
nerit idurato tre ipsoꝝ q̄ diu idē vsurarii
ī eis p̄morātur extūc eccl^astico subiaccāt ī-
terdicto. Ceterū si laici fuerit p suos ordina-
rios ab huiusmodi excessu oī priuilegio ces-
sate p cēsura eccl^asticā p̄pescantur.

q̄ uēq̄ vsurarii manifesti de vsuris q̄s
recepērūt satisfieri expressa quātitate

in vltia volūate mādauerit: nichilo⁹ tū eis
sepultra eccliaſtica deneget̃ donec vel de vlu
ris ſuis fuerit put patiūtur facultates eoz
plenarie ſatiffactū. vel illis ē faciēda reſtitu
tio ſi p̃ſto ſit ipi aut filii ſui q̃ eis poſſint ac
q̃rē vel eis abſētibz loci ordinario vel ei⁹ vi
ces gerēti. ſiue rectori prochie i q̃ hitāt corā
aliq̃bz fide dignis de parrochia q̃buſq̃dē or
dinario vel rectori p̃dicto mō h⁹ modi cauci
onē noīe eozliceat p̃ntis p̃ſtitucōis auc̃te re
cipe ita q̃ illis p̃uide acq̃rat̃ aut ſeruo publi
co de ipſi⁹ ordinariū mādato p̃donec de reſti
tucōe faciēda ſit cautū. Et ex ſi receptaz v
ſuraz quātitas manifeſta illā ſemp̃ i caucio
ne p̃dicta exprimi voluim⁹. alioq̃n aliā reci
piētes caucionē arbito moderādā ipſe tñ ſci
entē nō miorē q̃ viliſt̃ credit̃ moderet̃. Et ſi
ſecus fecerit ad ſatiffactionē reſidui teneat̃.
Oēs religioſos alios q̃ manifeſtos vſurari
os ad eccliaſticā auſi fuerit admittere ſepul
turā: pene i laſaſn p̃culo p̃travſurarios p̃mit
gate ſtatuum⁹ ſubiace. Null⁹ manifeſtoz vſu
rarioz teſtamētis inter ſit aut eos ad p̃feſſio
nē admittat vel ipos abſoluat niſi de vſuris
ſatiffecerit vel de ſatiffaciēdo p̃ ſuarz vitibz

facultatū prestiterit vt permittitur pdoneā
caucionē Testamēta quoq; manifesta aliter
nō valeāt: sed sint irrita iplo iure.

De sentēcia excomunicationis.

Q uicūq; pro eo q; i reges/principes/bazo
nes/nobiles/bailliuos/vel quo slibet
ministros eoz aut quoscūq; alios excōis/su
spensionis/seu eciā iterdicti sentēcia pmul
gata licēciā alicui dederit occidēdi/capiendi
seu alias in psonis seu in bonis suis. vel su
orū grauādi eos qui tales sentēcias protule
runt siue quoz sūt occasione plate. vel eaf
dem sentēcias obseruātes. seu taliter excōica
tis pmunicare volētes. nisi licēciā ipsā re i
tegra reuocauerint. vel si ad bonoz captio
nem occasione ipsius licēcie processū erit ni
si bona ipsa fuerint infra octo dierū spaciū
restituta aut satisfactio p ipis ipēsa: i excōis
sentenciā incidant ipso facto. Eadē quoq;
sentēcia sint inodati oēs q; ausi fuerit pdicta
licēcia data vti vel aliqd pmissoz ad q; pmi
tenda licenciā dari prohibemus alias cōmi
tere suo motu. Qui autē permāserint in ea
dē sentēcia duoz mensiū spacio: extūc ab ea
nō possint/ nisi per sedē aplicā absolutionē

obtinere. Datū lugdō quarto kalendō nouem
bris. Pontificatus nostri anno tercio.

o fficialis rothomagēsis vniuersis de
canis/ ecclesiarū rectoribus/ et presbi-
teris in ciuitate et dyocesi rothomagēsi ad
quē presentes littere peruenerint Salutem
in domino. Cū omnes iurisdictionis ecclesi-
astice perturbatores sint excoīcati auctozita-
te cōciliū per reuerendū patrē dñm symonē
sancte cecilie presbiterū cardinalem aposto-
lice sedis legatū bitur̄ celebrati ⁊ prout intel-
leximus nōnulli bailliui et vicecomites ⁊ a-
lii ministri iusticie laicalis. et seculares alie
potestates rothomagensis dyocesis inhibu-
erint et in suis assisiis inhiberi fecerit ne la-
pcus lapcū trahat coram ecclesiastico iudice
vel litteras recognitozis seu alias curie eccle-
siastici iudicis a lapco recipiat. vel lapcus a-
lii lapco tribuat vel concedat. quod si verū
sit: nō est dubiū turbatores iurisdictionis ec-
clesiastice tales esse ac p̄dicti auctozitate cō-
ciliū excoīs sentēcia fore ligatos. Vobis oī-
bus et singlis districte precipim⁹ in virtute
sctē obediēcie et sub pena suspēsiōis: q̄tin⁹ i-
n̄ris ecclesiis singlis dieb⁹ dñicis dū missaz

Solēnia celebrātur cū maior aderit pp̄ti mlti-
tudo vniuersos & singlos q̄ predictas ihi-
bitiōes fecerit vel fieri mādauerit: vel ad id
opē vel psiliū prebuerit. Et gn̄aliter oēs il-
los qui aliquos cogering vel subditos suos
alias ppulerit ne corā eccliaſtico iudice liti-
garēt. vel lras curie eccliaſtici iudicis darēt
vel reciperēt p̄dicti auctoritate psili excōica-
tos esse studeatis publice ac itelligibilit̄ nū-
ciare. Taliū corpa si eosdē absolutiōe super
hoc nō obtēta obire ptigerit tradēdo nulla-
ten⁹ eccliaſtice sepulture. Absolutionē vō p̄-
dictā pbri & p̄fessores alii vniuersi nobis dū
taxat exceptis ī hac dyocesi pret̄ q̄ in mortis
articulo sibi nouerit interdictā: nec tūc absol-
uāt nisi p̄stita de emēdēdo q̄citius potuerit
cauciōe. Et noīa taliū pturbātiū eccliaſticā
iurisdictionē vos p̄dicti decani et pbri cū de
ip̄is vobis p̄stiterit nobis denūciētis. vel e-
ciā vos pbri p̄ decanos faciatis itimari: vt
p̄tra tales put iustū fuerit acci⁹ p̄cedat. & in
signū mādati nr̄i a nobis diligent̄ executi si
gilla v̄ra p̄ntibz apponatis. Datū āno dñi
M. c. c. lxxix. die mercurii post occ̄. trinitatis:
Sequit̄ quoddā cōsiliū prouiciale.

Statuit consiliū puiciale celebratū apud
prioratū btē marie de prato iuxta ro-
thom. ut sacerdotes curati et ceteri bñficiati
quocūq; q̄ gñaliē moniti ne de cetero icedāt ī lo-
cis publicis cucufati seu sotularibz p̄suti-
is calciati. vel ēsibz acciti seu gladius admo-
dū militū sup vestes. ⁊ ne min⁹ cōgruētē tō-
surā/aut vestimēta deferāt nimia breuitate
notāda. Ne etiā focarias seu p̄ubinas aut
alias mulieres suspectas ī suis hēant domi-
bz/vel ī alienis foueāt aut frequētēt. Et ne ca-
sus audiēdo/vel examinādo p̄cessus ī curia
sclari vel quomōlz alias exerceāt offm̄ iusti-
cie sclaris. Ne etiā feneratorios aliosq; p̄tra-
ct⁹ illicitos exerceāt. neq; suā ī luxus ebri-
etatibz ⁊ p̄messatiōibz vitā ducāt: sed pie de-
centē atq; iuste viuāt. scōm̄ can̄ s̄ctiōes. sine
aliquo crimie p̄missoz. post gñalē monitio-
nē de abstīnēdo penit⁹ ab eisde. qui si culpa-
biles fuerit de p̄hēsi: sint in pena amissionis
oīm fructū bñficioz suoz p̄ vnū ānū absq;
m̄ia. ac p̄tra ipsos ad priuationē bñficioz
per ānū p̄tinaces in eadē perseuerent mali-
cia procedatur. Itē idem consiliū statuit
ut bailliui/viccomites p̄positi/et maiores

et alii iudices sc̄lares quocūq; noīe cēseātur
moneant̄ vt assisias ⁊ placita dñicis diebus
et festiuis virgīs glōse. btōrū iohānis bap-
tiste. et michaelis archāgeli/ sc̄tōꝝq; aposto-
loꝝ ⁊ euāgelistaz et aliis qui a clero et p̄p̄to
in ecclesiis celebrant̄. In quibz solū diuinis
laudibz est nūc terrenis negociis insistēdū:
tenere et exercere desistant penitus et quie-
scant: et si parere cōtēpserint incurrāt excō-
municationis sentēciā ipso facto. Itē q̄ cle-
rici qui super factis personalibz vbi clamor
de haro fuerit et de facto persone super hoc
querēdo supponēt iusticie seculari seu ipsi
iusticie pretextu facti huiusmodi exhibebūt
emēdam post monitiōē de contrario gene-
ralem ipso facto sentēciam excōmunicatio-
nis incurrant. Item statuit idem consiliū
inhibēdo ne quisq; secularis iudex clericos
alias ve personas occasione factorū a cleri-
cis p̄missozū super delictis factis personali-
bus quibuscūq; cōmissis ⁊ specialiter in cla-
more de haro nec de crimine vsurarū a cleri-
co perpetrato viuente eodē clerico vel defū-
cto coram se quomodolibet respōdere p̄pel-
lant seu cognitiōē huiusmodi in se sumāt

quod si gñaliter moniti cōtra fecerit: excōi-
cationi subiaceāt ipso facto. a qua per prela-
tos nō nisi parti & iudici congrue satisfactio
quomōlibet absoluantur. nec per officiales
aut penitēciarios prelatoꝝ nisi eis ex specia-
li p̄misso liceat huiusmodi sētēcie relaxetur

Itē statuit hoc p̄ciliū q̄ breuia q̄ iudices se-
culares vt ecclesiasticā iurisdictionē impediāt
& perturbēt de iudiciis ecclesiasticis dirigūt
in causis in quibus de sui natura breuia nul-
la cadūt per ecclesiasticos iudices nullaten⁹
admittātur nec eis in aliquo pareāt qđ si as-
sūpta forsā occasione bailliui prepositi vice
comites alii ve iudices seculares: ad p̄sonaz
vel bonoz captione p̄cedāt directe vel indire-
cte partē ad defendēdū vel iudicē cōpellēdo
monitiōe legitima p̄cedēte excōicationi sub-
iaceāt ipso facto qua absolui nō valeāt: nisi
sicut de aliis est p̄missū. Itē statuit prouin-
ciale p̄ciliū apud pintaruillā nouissime cele-
bratū oēs et singulos iudices seculares clezi-
cos racione facti vel obligationis p̄sonalis
eciā habitī vel habite corā eis si ipoz iudiciū
littere facte sup hoc ostēdanť qui tanq̄ non
corā suo iudice p̄fectis habeant iusticiātes

g. i.

per suorum captione[m] honoru[m] et amicoru[m] suorum
seu alius quomolibet directe vel indirecte. nec
non omnes et singulos religiosos et secula-
res clericos et laicos cuiuscumque status, ordi-
nis officii seu etiam dignitatis extiterint hoc pu-
blice vel occulte fieri procurantes ipso facto
excommunicationis sentencie subiace[re]. Et au-
tem primo dictu[m] conciliu[m] et secundu[m] et que in
ipsis sunt statuta et acta pateant vniuersis ea in
synodis singulis decanorumque kalendis cura-
liu[m] ac per parrochiales presbiteros diebus si-
ngulis dominicis post lecturam euangelii publi-
ce diuulgentur quatinus vnusquisque penas in
ipsis insitas conciliis lucidius videat ac pro-
prie valeat declinare: et de ignorantia nequit
contra dicta concilia se tueri. Habeat itaque
presbiter parrochialis apud se quilibet me-
morata statuta: et eadem sicut premittitur
in ecclesia non negligat publicare. Volumus
quoque quod per decanos inobediens presbi-
teris in hac parte infra nostram primo vetu-
ram synodum huiusmodi reddamur in virtute
obediencie certiores.

Sequuntur instituta facta a reuerendissimo in
christo patre Radulpho rothom archiepo.

ADVLPHVS miseratione diuina
rothomagēsis archieps vniuersis
& singulis xpi fidelibus p totā nrāz
prouinciā pstituitis pntes inspecturis
visuris lecturis & audituris. Salutē et curā
i dño iesu xpo. Cū ad laudē & gloriā
oipotētis sempqz viuētis dei hoc i
tēpore in vnu p prouinciali synodo
celebrāda puenissemus: primū ad ea
merito cōuersi sum⁹ que totius spūalis
nrī edificii suū fūdamētū pspiciūt
fidē/ sine q̄ i-possibile est placere deo.
Est enī lumē nrē peregrinatōis: quā
q̄ deserūt p tenebras plurimoz
errōz vagātur incerti salutis oblitī
& eterne pmissiōis imemores. a
q̄bus lōge aliena mēs oīm xpianoꝝ
esse debet. vt itelligat i ea se
q̄sqz viuere: qui ad phennē vitā
cupit puenire. Ab hac quosdā
iuenim⁹ per ignorātiā alienos.
alios per diuersoz erroꝝ aufra-
ct⁹. plurimos p diuersaz
supstitionū & apostasiarū
varia gñā & dyabolicas iuēciōes
plurimos ecia p corruptos mores
& innumera vicia q̄bus p
thdoloꝝ totus ferme mūdus
impli-
caī. Quo fit vt religio sc̄tā
& imaculata paz sit cultui
& honori ita vt miseri hoīes
deducā i intētū i deficiētibz
ifezni penis cruciādi

g. ii.

Hinc est quod nos velut nostri pastoralis officii erigit ratio talibus moribus curam adhibere cupientes quos decet toto mentis intuitu sollicitos fore, ne quid in ipsius nostre fidei vergat detrimendum. Conformiter ad patrum nostrorum sacros canones hoc sacro approbante provinciali concilio ordinamus et precipimus ab omnibus observari que secuntur.

Et primo:

p Recipit et mandatur hec sancta synodus quod unusquisque fidelis fidem rectam quam sancta confitetur ecclesia incolumes teneat.

Item damnatur omnia sententiam extollentem se adversus simplicitatem et dignitatem fidei, et cetera.

Preterea damnatur omnes libellos seu quoscunque tractatus arcanum magicarum et diuinatoriarum. Et super hoc deinceps solliciti sint ordinarii per suas dyoceses inquirere si qui sunt tales libri: et ad se euocare.

Item statuit quod si quis contra deum vel aliquem sanctorum suorum, et maxime beatam virginem linguam in blasphemiam abnegando presumpserit relaxare: per episcopum suum pena mulceatur annotata in capitulo Statuimus. Rubrica De maledictis.

Item prohibet hec sancta synodus ne quis
per corp⁹/caput/sanguinē/ aut mēbra xpi/ seu
virtutes aut similia iurare presumat: quod
si quis in hoc suo creatore fuerit abusus pu
niatur pena arbitraria secūdū qualitātē de
licti et assuefactionē delinquētis.

Item q̄ si qui inuēti fuerint iuocatores
demonū et de hoc legitime p̄uincti: q̄ ad mo
dū fieri solitū est publice p̄dicētur cū mitra
insignū perpetue infamie. Qui si abiuraue
rint huiusmodi errozē: post peractā penitē
ciā ad arbitriū d̄pocesani misericorditer po
terūt relaxari. Si vero p̄tumaciter ī suo er
roze perseverauerit: si sint clerici degradati
prius perpetuo mancipētur carceribz. Si ve
ro laici: relinquuntur curie seculari puniēdi.

De aliis autē sortilegis et aliis sup̄sticiosīs
puta carminatoribus et breuia ad colū ho
minū et equozū seu alibi suspēditibus ordi
nat hec sancta synodus q̄ pena ieiunii & car
ceris vnius mensis puniātur pro prima vi
ce. Si vero perseverauerint: pena grauiorē
ad arbitriū episcopi cōpescantur.

Item dānat modos illos qui videntur ī
troducti gracia questus denominādo p̄ma
g. iii.

gines. vt pote. nostre dame de recouurance.
nre dame de pitie. de cōsolaciō. et de grace. &
ceſa. Nā talia ſūt occasio ſupſticiōis in mul-
tis. quali ſit plus aut min⁹ in vna p^magine:
q̄ i alia. Abuſores pena arbitraria ꝑpeſcāt.

Itē ordinat q̄ de cetero nō admittātur a-
liqui ad ſacros ordines niſi ſint iſtructi exp̄ſ
ſe in articlis fidei/ ꝑceptis decalogi/ ſacra-
mētis ecclie/ et q̄ ſciant diſtinguere iter ꝑc-
cata et ꝑctā. et opera mie corporalia et ſpūa
lia. et alia ꝑout ꝑuenit tāto ordini. ꝑſertī
ſeculares bñficiōrū curatorū capaces.

Itē i grāde obſequiū fidei ꝑcepit de ce-
tero nō admitti ad ꝑdicādū v̄bū dei ad ꝑ-
pulū regulares vel ſeculares: niſi ꝑius diſtri-
cte examiati et ſufficiētes reꝑti ꝑ epiſcopos
aut eorum vicarios.

Itē ꝑcepit iꝑſa ſynodus q̄ vnusquisqz
parrochianus habeat ſemel in anno oīa ꝑc-
cata ſua ꝑfiteri ꝑꝑrio ſacerdoti: et ad minus
in paſcha eukariſtie ſacramētū reuerēter ſu-
ſcipere. Juxta decretū. Omnis vtriuſqz ſex⁹
et ſub penis in ea contēptis.

Item et vt honeſte ac ſancte creatori no-
ſtro ſeruiatur ꝑhibet hec ſancta ſynod⁹ lu

dos qui fatuorum vulgariter nūcupantur
cum laruatis faciebus et alias inhoneste fie-
ri in ecclesiis aut cymiteris cū tales ludi ho-
nestatē ecclesiasticā deturpent oēs et singu-
los qui secus habere presumēt excois sen-
tencie subicrēs. Et statuēs q̄ si dicti presum-
ptores distributiōes aliquas in eisdem eccle-
siis percipere sint soliti. illas per tres mēses
sequētes perdant. que inter alios honestos
choriales diuidantur.

Item q̄ pro sacris ordinibus ministran-
dis et litteris inde conficiēdis. pro sacramē-
to confirmationis. et benedictiōibus vesti-
mentoz et vasoz ecclesiasticoz nichil recipi-
atur. ⁊ p̄ delatiōe corpis xp̄i idigētibz nichil
exigat latoz seu minister. sed pie et laudabi-
les patrie consuetudines obseruentur.

Item q̄ colatores scolaz scolas ipsas p̄so-
nis etate sciēcia ⁊ moribus p̄hatis p̄mittāt:
et liberaliter ac sine exactione p̄cedātur.

Itē q̄ beneficia ecclesiastica p̄sonis p̄do-
neis et bene meritis tā ex parte patronū ec-
clesiasticorū et laicorū: q̄ colatorū et ordina-
riorū liberaliter et absqz vlla illicita pactio-
ne conferētur. et ad illa presentetur.

Item q̄ promouēdi ad sacros ordines ordinario aut ab eo deputādis examinatozibz tali tēpore se presentēt: q̄ ab illis bene & mature possint examinari. Nec recipiant aliq̄ ad ordines ipsos nisi per examinacionē sufficientē et debite factā reperiant̄ ctatis & q̄l̄tatū aliaꝝ quas sacri ditiiniūt canones.

Itē q̄ ipsi sic pmouēdi hēant bñficiū seu patmoniuū vel titulū verū & nō fictū a suis parētibz et p̄pinq̄s sine fraude in quo si qui suos datozes aut promotozes circūuenerit: suoz sint ordinū executione suspensi.

Itē inhibet ipsa synod⁹ quibuscūqz sacerdotibz ne p̄missis per eos celebrādis turpes aliquas pactiones faciant.

Itē ordinat ipsa synod⁹ q̄ oēs clerici ī suis bñficiis iuxta coz̄ fūdationē habitibz decentibz resideāt. Et precipit ecclesiaz parochialiū rectoribus q̄ saltī dñicis diebus & aliis solēnibus parochianos suos in fide et moribus instruant: Itē monet eadē synodus archidiaconos suos archidiaconat⁹ personalit̄ visitare: volētes q̄ ī eccl̄is quas visitabūt presenti cū pplō v̄bū dei explicēt saltem ī parochiis solēnibz et magis popula-

tis ac cetera que suo incumbunt officio absque do-
lo et fraude exequatur. Et si forte de licentia san-
cte sedis apostolice per procuratorem visitare
possint: pro suis visitationibus faciendis tales
deputent personas que in omnibus et pro omnia ipsorum
archidiaconorum vices debite suppleant. ut in
C. ad hec de officiis archidiaconi speciali declaratur.

Item cum ebrietas sit fomentum multorum malo-
rum et potissime incitamentum libidinis quod omnes et pre-
sertim ecclesiastici a crapula et ebrietate mutuaque
consuetudine bibendi ad potus equales abstineant
sub pena per suos ordinarios arbitranda. et quod
tabernas publicas et alia loca inhonesta non
frequenter. nec in domibus propriis tabernas si-
miles faciant. Item ordinat ipsa synodus quod
si quis clericus beneficiatus per mensem post pu-
blicationem presentis ordinationis publice concubi-
narius repertus fuerit rigore per suum or-
dinarium corripatur. et si post alium terminum que
sibi pro ea abicienda statuerit non repulerit: ipso
facto fructus beneficiorum suorum perdat per tres menses
que ad utilitatem ipsorum beneficiorum applicabuntur.
quam si abunde retinuerit: omnibus suis beneficiis
privetur. et alias canonice puniatur. Ceteri autem tam
clerici quam laici fornicatores et adulteri mone-

antur ut deinceps ptineant. Alioquin ptra ip
sos pcedet prout ipsoꝝ exigent culpa.

Itē inhibet ipa synodus oibus i sacris cō
stitutis ordinibz ne mulieres aliq̄s nisi de il
lis sint i quibz naturale fedus nichil pmittit
seui criminis suspicari secū teneant. Et q̄
ipsi suos filios aut filias illegitimos in do
mo sua nō habeant: nec eis per eodē filios in
ecclesia seruiat. Itē statuit eadē synod⁹ q̄
locoꝝ ordinariū suos moneant officarios ne
nimium faciles sint i cōueniēdis personis su
per excessibz eis ipositis: et ne eos i pecunia
rū exactione vltra pdignū grauēt. Itē q̄
nullus citeat ex officio nisi prius aliq̄lis pces
serit i formatio q̄ officiali loci ostensa fuerit
nec excoicet aliq̄s ppter ptumaciā nisi i scri
ptis aut alias legitime pstitit q̄ fuerit ci
tatus. et lre excoicatorie rectoribz ecclesiarū
infra mēse ad tardius presentetur. Itē qz
sine periculo aie cū excoicatis cōicari nō po
test phibet ipsa synod⁹ oibz suis subditis ne
cū excoicatis quoquo mō pticipēt i cibo/ po
tu/ colloquio/ aut aliis pmerciis. Et i ecclis
prochialibz rectores i principio missaz iun
gāt publice q̄ si ibi sint excoicati recedāt.

Item prohibet ipsa synodus quibuslibet personis
catholicis ne crimine usurarum sub quocumque palli-
acōe aut colore sub penis iure preceptis exerce-
ant aut committant. Ac singulis personis ecclesiasti-
cis etiam religiosis ne mercatoribus aut negociis
secularibus se implicent. et ne firmarum aut domorum tem-
poralium sint receptores. nisi aliquam iusta causa
per suos ordinarios cum eis dispenserent. Et ulterius
ecclesiarum parochialium rectoribus qui in suis ecclesiis re-
sident ac de earum fructibus sustentari possunt: ne
alias ecclesias aut decimas ad firmam recipiant.

Item prohibet omnibus presbiteris et clericis ne suos con-
tractus in mere personalibus coram tabellione aut se-
culari iudice pallent seu pallari procurent: et ne
sua corpora potestati seculari submittant.

Item statuit synodus quod omnes voluntarii homici-
de/mutilatores/latrones publici agricolarum
et peregrinorum spoliatores/viarum insidiatores/vio-
latores et incendiarii ecclesiarum pro factis excommunicatione
incurrant. quod si absque poenitentia et emenda debita si
potuerint decesserint ecclesiastica careant sepultura
Precipiens omnibus curatis et eorum capellanis quod de-
nuncient in suis ecclesiis huiusmodi decretum prius
dominica cuiuslibet mensis et aliis diebus sollemnibus
Item cum in ecclesiis cathedralibus et colle-

gratis ac aliis pijs locis sepe & sepius nonnul-
li pro suis negocijs & causis pphanis tractan-
dis consulendis et decidendis: et alias ociose iu-
tiliter et vacabunde conveniant et discurrant
propter quod serviciū diuinū & sermones q̄
inibi fieri soliti sūt in salutē animarū detri-
mētū q̄ plurimū impediūtur. hortat̄ monet
et precipit ipsa synodus oibus et singulis q̄
tinus de cetero a talibz abstinēat: alias p̄tra
iplos p̄cedet̄/ prout iuris fuerit et rationis:

Itē cū i sacratissima nocte nativitatis dñi
nri iesu xpi q̄ pro nobis miseris pctōribz ve-
nit i mūdū vt nos proprio sāguie redimeret
maxime deceat viros xpianos salutaribz iſi-
ſtere ac deuotos esse. & ab his abstinē q̄ min⁹
abducūt a reuerēcia creatoris. hortat̄ & mo-
net hec sc̄ta synodus oēs & singlos q̄tin⁹ ob
reuerēciā nri saluatoris a ludis taxilloz & a-
liis ihonestis abstinēat sub pena arbitraria

Itē precipit ipsa synod⁹ oibz eccliaz recto-
ribz/ eoz vicariis/ et aliis quoz iter fuerit q̄-
tin⁹ dū religiosi ad suas ecclias cū lris ordia-
riorū causa p̄dicādi accesserit eos diebz a iu-
re statutis req̄rāt vt tā in suis predicatioibz
q̄ cōfessionibz de licencia predicta audiēdis

exhortetur populū ad decimas & alia iura ec-
clesiastica fidelit̄ p̄soluēda. Et similit̄ ipsis
religiosis vt ita faciāt sub penis ab ipso iu-
re statutis.

Item inhibet ne clerici presertī ī sacris or-
dinibus cōstituti longas & amplas cornetas
in suis capuciis deferāt: sed breues & decētes
nec s̄ymbrias fodēature habeāt superius et
inferius in suis tunicis. que nimia lōgitudi-
ne aut breuitate notari possint.

Item ordinat ipsa synodus q̄ expleto ser-
uicio diuino ponatur reliquie in locis hone-
stis et firmētur ecclesie. Insuper inhibet q̄
cimiteria a terra prophana distingant̄.

Itē vt vniuersoz ordinū quos deuota au-
gustini et b̄ndicti ac aliorū sanctorū patrū
adiuenit p̄sideratio & quos hūane salutis e-
mulus ī plures vulnerauit partes salutaris
reparet̄ institutio singuliqz illorū professo-
res qui sub paupertatis castitatis & obediēcie
votis aliisqz salutaribz institutis se d̄ño fa-
mulaturos perpetuo vltronee deuouerunt
illoz eternoz fructuū quos iugis eoz p̄leq̄-
tur obediēcia dulcedine recreent̄. ac per de-
uotas ipsoz preces que p̄fecto plurimū ex-

auditione non carent subueniatur indigēti-
bus. Precipit et ordinat eadē synodus q̄ i
omnibus et singulis huius prouicie tam vi-
rozū q̄ mulierū couuētualibz locis i aliquo
loco ad hoc pdoneo sit vna tabula i qua vul-
gariter et ad longū annotetur regula que p
professores ipsoz couuētūū pfiteri psueuit

Item vltra capitula quotidiana in ipsis
couuētualibus locis fieri et celebrari solita:
singulis diebus mercurinis quatuor tēporū
abbates priores aut superiores ipsoz loco-
rū omnes suos fratres absentes in hac tūc
degentes prouicia cōuocent quibus et aliis
in locis ipsis tunc presentibus per aliquē ex
prouectionibus illius legatur dicta regula. &
si opus sit declaretur et exponatur extēsius

Item q̄ abbates et priores aut alii superi-
ores huiusmodi omnes suos subditos et re-
ligiosos ad omnia et singula in sua regula
contēta obseruāda per bonas et sanctas ex-
hortationes inducāt. Rebelles autē per debi-
tas correctiones emendēt. Item q̄ ipsi re-
gulares omnia sua cōcilia et capitula iuxta
eorū regulam studeant firmiter tenere cele-
brare et obseruare. Item q̄ visitatores et

reformatores locorum predictorum in suarum
visitationum discursu super statu et regimi-
ne monasteriorum et locorum que visitabunt
ac religiosorum in illis degencium moribus et
vita sueque regule debita obseruancia curio-
se prudenter et fideliter inquirant ac illos quos
sue regule contemptores esse repererit per or-
dinatas in eorum statutis penas aut graui-
ores si eorum exigerit contumacia puniant.

Item quod ubi abbates/priores/superiores seu re-
formatores huiusmodi in premiis forent ne-
gligentes aut a sua regulari forsam obserua-
cia deuiarent: statuit precipit et ordinat ea-
dem synodus quod per locorum ordinatio-
rum prouidenciam atque sollicitudinem prouideatur.

Postremo cum occasione guerrarum que diuici-
biguerunt in hec rothomagensi puincia inter ce-
teras maxime passa fuerit et acta per quas se-
dacione nunc inter principes tractatus sedulius hor-
taatur igitur ipsa synodus in domino cunctos christi fide-
les ut per complementum pacis et federis inter reges
et principes pacem ipsam tractantes ac etiam per spe-
ratu uniuersalis ecclesie domini nostri regis totiusque
populi christiani tam per preces quam alias iuges et de-
uotas apud deum velint preces effundere.

Actū et datū in sessione publica ī capella
manerii nostri archiepiscopalis rothoma-
gensis Suffragātibz nostris et capitulis
nostre et ecclesiarū suarū per pcuratores ibi
dem cū pluribz archid/abbatibus/et prioribz
in magno numero pgregatis. Anno domi-
ni milesimo quadringentesimo quadragesi-
mo quinto indicione nona mensis vero de-
cembz die decimaquīta. Pontificatus san-
ctissimi in christo patris et domini nostri do-
mini eugenii diuina prouidēcia pape quar-
ti. Anno decimoquinto.

Item sequitur aliud statutū factum a be-
nerabilibus viris magistro iohāne de gou-
ups et magistro guillermo mesard vicariis
generalibus domini guillermi archiepisco-
pi rothomagensis.

ICARJJ in spiritualibus et tēpo-
ralibus generales reuerendissimi ī
christo patris et domini dñi guiller-
mi misericordie diuina ostiensis episcopi sa-
croscē romane ecclesie Cardinalis de estou-
teuilla et archiepiscopi rothomagēsis nunc
absentis. Vniuersis et singulis presbiteris

curatis et nō curatis. Ceterisq; personis ec-
clesiasticis in ciuitate et epocesi rothomagē
si pstitutis. Salutē in dño. Cum ipso sacro
diuine eruditionis instituto et iuxta aposto-
li sentēciā precipiat ecclesiasticos viros qui
ad sortē dñi vocati sūt vt sint ipsi domino
vasa in sanctificationē et honorē se in omi-
bus vt dei mīstros exhibere nemī dātes vllā
offensionē vt ipsū dei ministeriū non vitū
pereat. Et eo magis ipsos ecclesiasticos viros
qui vt idem vult apostolus. Si bene presint
dupplici honore digni sūt vite religionē et
innocēciā. In omni deniq; sui actione ipsi
christi exēplo sanctimoniā et dignitatem se-
ctari et seruare deceat quo ad id pro sui stat^o
qualitate pre ceteris vocati sunt. et tanq; si-
gnū ad sagittam in populo pstituti. Quin-
pmo huiusmodi sacerdotalis seu ecclesiasti-
ce professionis statū tam diuino q̄ humano
sanctitū & dignificatū iuribus ab scādallis
et quibuslibet illicitis alienū proorsus & imu-
nē esse oporteat. vt ipse dñs noster iesus chri-
stus in suis ministris honoratus et excultus
magnusq; et mirabilis appareat. ecclia chri-
sti decore fulgeat. et plebs dñica ambulare

h. i.

valeat in salutē . Verū tamen qđ miserabi-
le dictu et fedū auditu ac nobis ipsis ad gra-
uem animi displicenciam exiit vt ipso po-
puli graui clamore et fame clamosa insinu-
atione aliasq; fide dignoꝝ relatu accepim⁹ .
Et vt cū ppheta dixerimus . Ab ipso dei sā-
ctuazio egressū esse nephas ac ipsius ecclesie
dignitatē et decorē ludibrio et opprobrio ha-
beri q̄ plures ecclesiastici viri sue vocatiōis
obliti . et seipso seu quales esse debeant non
attēdentes . Contra sanctorū decreta patrum
omnia deniq; tā diuina q̄ humana institu-
ta in dei et sui status offensam rebus fedissi-
mis execrabilib; illicitis ⁊ prohibitis operā-
dantes . concubinas fornicarias et alias susce-
ptas et infamatas mulieres palam notorie ⁊
inverecunde habere secum et tenere : ac cū il-
lis morari conuersari et residere nō verent̄ .
Ex quibus ad omne nephas ipsis ecclesiasti-
cis laxata licencia videtur . cū plura mala et
scandala nedum ipsis personis sed et toti ec-
clesie statui in dies proueniūt et nascuntur
vnde ipsius ecclesie pulchritudo / innocēcia
et decor; sedantur ipsum sanctū dei ministe-
riū vilipēditur . Et dominico gregi pro con

tiencia sanctimonia et virtute luxuria per
nices et immūdia: omneq; malum exem-
plificantur. Nos igitur prout ad nos in-
cūbit pro vice ipsius reuerendissimi patris
nobis credita tāto morbi incēdio mederi et
de pdoneo remedio p̄sulere cupientes illud
canonicū attendētes q̄ vilissimus p̄putan-
dus est qui gradus dignitate et honore pre-
stat: si non fuerit virtute et sanctitate prestā-
tior. Hoc solenni et generali edicto palā et
publice vos omnes et singulos ecclesiasticos
viros saltim in sacris ordinibus et in ciuita-
te et dyocesi rothomagēsi cōstitutos aut eci-
am ad q̄cūque bñficia ecclesiastica p̄motos
Eidē reuerendissimo patri subditos. Cuius
cūq; gradus aut cōditionis auctoritate di-
cti reuerēdissimi patris qua fūgimur in hac
parte tenore p̄ntiū suadem⁹ monem⁹ et exhor-
tamur Quatin⁹ exēplo ipsi⁹ dñi n̄ri iesu xp̄i
et tanq̄ illi⁹ actionū imitatores queq; iusta
et honesta sūt et vocaciōis v̄re dignitatē et
virtutē respiciūt colere sectari et obseruare
et a quibuslibet illicitis declinare studeatis.
vos nichilomin⁹ ex parte reuerēdissimi dñi
monētes ad penā canonicā q̄tin⁹ a premīssis
h ii.

scādalis et illicitis abstinētes infra quidecī
dierū spaciū a presentīū publicatione ppu-
tandoꝝ dictas cōcubinas et quomōlibet su-
spectas mulieres abiciatis et expellatis. nec
eas vobiscū frequētare aut cōuersari āpli⁹
plenciatis seu permittatis. Et si forte quod
absit dei timor et reuerēcia et hec monitio a
malo vos nō reuocauerit quin pmo ostēderi-
tis vos ī premissis induratos nostre moni-
tioni minime obtēperātes attendētes ī gra-
uioꝝ morbis acioꝝ remediis plerūqꝝ
vti oportere vtqꝝ canonica districtio culpā
feriat delinqntis vosqꝝ ad obediēdū premis-
sis eo pcliuiores efficiamini quo ad id aspe-
rioribus penis vos senseritis coactos. Mo-
nemus vos per presentes vobis et vestrum
cuilibet nichilomin⁹ auctoritate qua supra
districtius iniūgētes ad penā videlicet: ī be-
nificiatos priuationis a suis bñficiis. et ī
nō beneficiatos suspēisionis ab abmīstrati-
one et executione sui officii seu ordinis: vt ī-
fra alios quidecim dies īmediate sequentes
satisficiatis premissis ipsas cōcubinas su-
spectas et infamatas mulieres realiter t cū
effectu expellētes et eas nullatenus vobiscū

frequentare aut cōuersari de cetero permit
mittentes. Datū rothom̄ sub sigillo ma-
gno curie rothomagēsis vniuersitatis signetis
nostris. Anno dñi Millesimo quadringen-
tesimo septuagesimo sexto. Die quarta mē-
sis nouembris. Sic signata. Lambert.

Et fuit publicata in ecclesia rothomagen-
si in synodo die martis quinta mēsis nouē-
bris. M. cccc. lxxvi. celebrata. In presentia re-
uerēdissimi in christo patris domini pponē-
sis episcopi. et venerabiliū circūspectoꝝq;
viroꝝ magistrorū Johānis de gouuys. et
guillermi mesardi generaliu vicarioꝝ. Nec
non dñorū abbatū. priorū. canonicorū ac re-
ctorum et curatoꝝ parochialiū multitudi-
ne copiosa. Et lecta de verbo ad vbum per
me notariū infra scriptū. Lambert.

Tūc sequit̄ de p̄fessionibus audiēdis.

i ste est modus quē debet obseruare in
p̄fessionibus audiēdis sacerdos. Pri-
mo sacerdos debet inq̄rere a p̄fitēte utrū sit
de parochia sua. quia alienū parochianū
nūq̄ debet recipere: eo q̄ nō potest eū absol-
uere absq; licentia pprii p̄fessoris vel sacer-
h. iiii.

dotis: nisi in periculo mortis. Si sit suus par
rochianus et sit simplex et ignorans debet eum in-
struere qualiter profiteatur. Amice tu debes omnia
peccata tua profiteri et nichil cellando quod nisi to-
tum dicas non valebit tua confessio. et si omnia dicas
et peniteas: punito tibi quod deus indulgetur.
Si peccator dicat peccata sua et sciat discer-
nere: audiat eum diligenter. Etiam debet eum instru-
ere per hunc modum et querere ab ipso. Pecca-
sti unquam in articulis fidei. et dicere sibi septem
peccata mortalia. et septem articulos fidei perti-
nentes ad humanitatem quos credere debent omnes
Primus est quod Christus incarnatus et natus est de
maria virgine. Secundus quod fuit baptisatus
Tercius quod fuit crucifixus. Quartus quod descen-
dit ad inferna. Quintus quod resurrexit a mortuis.
Sextus quod ascendit ad celos. Septimus quod in
die iudicii iudicabit omnes. Item si credat omnia
que continentur in Credo in deum. et in Credo
in spiritum. Item ipsum debet interrogare si pec-
caverit unquam contra decem precepta legis. vel con-
tra aliquid eorumdem. videlicet si credat quod non est ni-
si unus solus deus. Item si ipsum laudavit et ho-
nore ei exhibuit. et gratias ei egit. Item si pa-
tri et matri debitum honorem impedit: et necessaria de

dit. Itē si bene seruauit festa q̄ p̄cepit eccl̄a
seruari. Itē si p̄misit homicidiū. Itē si iura
uit sine cā. Itē si p̄misit furtū. Itē si p̄misit
adulteriū. scz si cognouit vnq̄ alteri⁹ vxorē
Itē si tulit vnq̄ falsū testiōm. Itē si p̄cupi
uit alteri⁹ vxorē vel rē alienā. quia quotiens
facit p̄tra ista vel aliqd̄ istorū peccat morta
lit̄. Itē ipsū debet iterrigare de septē pecca
tis mortalibz. P̄rio de supbia dicēdo. Fuiſti
vnq̄ supbus. si dicat nō. exponat supbiā di
cēdo. Dixisti vnq̄ aliqd̄ p̄ laude hoīm habē
da. vel p̄ aliquo honore h̄ndo ipugnasti sciē
ter veritatē. Itē si sibi at̄buit bonū qd̄ erat
ī aliis. Jactasti te vnq̄ de fortitudie tua vel
de viciis ⁊ gratis vel de bonis q̄ de⁹ dedit ti
bi: si aliū tanq̄ viliorē p̄tēplisti. Eoēq̄sti te
vnq̄ supbe potētiori vel supiori dicēs q̄ me
li⁹ scires viuē vel facere q̄ ille. Cōtēplisti vn
q̄ alios. Visisti vnq̄ cū aliis. Recognouisti
bōa tua a deo ē data ⁊ ei gr̄as egisti. ⁊ quotiēs
cūqz aliq̄s se extollit alios p̄tēnēdo: vel p̄ no
bilitatē/ vel p̄ potēciā/ vel p̄ honores. Secū
dū p̄c̄m mortale est iuidia. videlz qn̄ aliq̄s
dolet de bono alterius et gaudet de malo. In
terroga ipsū si placuit tibi vnq̄cā iuidie scz
h. iiii.

malū alteri⁹ ⁊ displicuit tibi bonū. **S**emina-
sti vnq̄ rixas vel discordias inter aliquos. de-
traxisti vnq̄ de aliquo vel detrahētē aliū li-
bēter audiuiſti. Dixiſti vnq̄ vel audiſti ma-
lū de aliquo cā diffamādi ipſū. Terciū pec-
catū mortale eſt ira. videlicet quādo aliquē
odio habes. Dixiſti vnq̄ puicia alicui vel di-
cētī q̄ſi te vīdicādo rīdiſti. Percuſiſti vnq̄
aliquē. dixiſti vnq̄ p̄ri vel m̄ri tue ꝑtūmelia
Dānifiſtaſti vnq̄ aliū ꝑ te vel ꝑ aliū accuſā-
do ipſū erga dñm ſuū. vt idē dñs ſuus ipſū
repelleret. Impediſti vnq̄ ꝑ modū vel hono-
rē alteri⁹. Poſuiſti vnq̄ ignē in domū alicu-
ius cauſa odii. Exturpaſti vnq̄ arbores vel
bladū alienū. Quartū peccatū mortale eſt
accidia. ſc̄z qñ aliq̄s eſt piger/ remiſſus/ ac ne-
gligēs/ ad bñfaciendū. Dimiſiſti vnq̄ ex ne-
gligēcia tua ire ad eccleſiā. Neglexiſti vnq̄
p̄niam tibi iūctā. Neglexiſti vnq̄ reſtituere
aliena. Fuīſti negligens facere ſeruiciū dñi
tui qui te paſcebat quotidie: et p̄ſionē ꝑo
laborādo tibi dabat. Neglexiſti vnq̄ mercē-
nario tuo reddere mercedē ſuā. Quintū pec-
catū mortale eſt auaricia. Igit̄ dicatur ſic.
Fuīſti vnq̄ uſurari⁹. fur. raptor. periur⁹ ꝑ

pecunia. furat⁹ fuisti vnq̄ rē alienā sacrā. vel
aliquā rē in ecclā. Fuisti vnq̄ in ecclā lu sor
taloz. agroꝝ auulsoꝝ. festozū colēdoꝝ viola
toꝝ. Fuisti viduaz pauperū oppressoꝝ. ⁊ alia
tū miserabiliū psonarū. Sextū peccatū
mortale est gula. Fuisti frequēter ebru⁹. quia
ebrietas non est peccatū mortale: nisi hō fre
quēter se iebriet. Comedisti vnq̄ vltra q̄ de
beres vsq; ad crapulā. fuisti vnq̄ falsus mez
cator. Comedisti vnq̄ nimis deliciose pau
perib; esuriētib; teq; sciēte: et nō eis subue
niente. Comedisti vnq̄ tēpoꝝ ieiunii ante
horā et anteq̄ audisses missā cū posses eam
audire. Incitasti vnq̄ alios ad equales po
tus. et ad inebriādū se. Septimū peccatū
mortale est luxuria. Comisisti vnq̄ fornicā
tionē. q̄ est qñ cognoscis mulierē nō p̄iuga
tā. vel stuprū. qñ cognoscis aliquā puellam
vel adulteriū quādo cognoscis mulierē p̄i
ugatā. vel qñ mulier p̄iugata cognoscit a vi
ro p̄iugato. vel incestū qñ hō cognoscit ali
quā mulierē de gñe suo. sc̄timonialē. vel cō
matrē. vel filiolā. vel aliquē affinē suā. Pec
casti vnq̄ p̄tra naturā. sc; qñ mulier cogno
scit aliter q̄ natura req̄rit. Accidit tibi vnq̄

pollutio. si dicat nō. nichil plus dicat. Si di-
cat sic. quere utrū vigilando: vel dormiēdo.
et utrū cū muliere vel sine muliere. cū muli-
ere mortale est. aliud veniale. Itē vidisti vn-
q̄ aliquā mulierē quā cōcupiuiſti: & si voluiſ-
ſes eā cognoſcē ſi crediſſes q̄ ipſa vellet pec-
catū mortale eſt. Incitaſti vnq̄ per te vel per
aliū. Cantāſti. riſiſti. vel feciſti vnq̄ ſignū a-
licui mulieri in illa intētione q̄ tecū cōſen-
tiret ī cōmittēdo peccatū. Itē peccata mor-
talia ſūt iſta. videlicet pdolatria. viciū p̄tra
naturā. iniquitas malicia. fornicatio. auari-
cia. neq̄cia. iuidia. homicidiū. p̄tētio. dolus.
malignitas. ſurſurratio. detractio. p̄tumeli-
a. ſupbia. elatio. iuētio maloꝝ. iobediēcia. i-
ſipiēcia. icōpoſitio. furtū. piuriū. rapina. i-
pudicicia. ira. accidia. ebrietas aſſidua. & mē-
daciū qđ nocet alii. Et p̄ quolibet iſtoꝝ pctō-
rū debet hō facē p̄niam ſeptē ānis: ſed ſacer-
dos poteſt aſeuare illā & iūgere miōrē. & ſēp
qñ ſacerd̄ iūgit p̄niā p̄fitēti debet ei dicere
Amice ſi poſſes debēs facere p̄ tot ānos. faci-
as clemoſinas & dicas orōes & facias q̄poſis
de bono. & oia bona q̄ facies ſint tibi loco pe-
nitētie. Et ego abſoluo te auctē q̄ fūgoꝝ. In
noīe .p. & f. et ſpūſſcti. ā. Venialia ſūt hec

nimis comedere. nimis bibere. nimis dormire
metiri cum ludi. comedere autem tempus videre choreas
ac ludos tempus. et vix potest esse homo sine aliquo istorum
vel aliquid facere qui permittat peccatum veniale. et ta-
lia peccata remittuntur per visionem corporis christi. et aspersionem aquae benedictae. et per signaculum episcopi vel archie-
piscopi. et illis est levis poenitentia. Hi sunt causa de quibus
sacerdos curatur potest absolvere subditos suos: et
eos de quibus debet remittere ad dominum papam vel
ad archiepiscopum vel eius poenitentiarium in matre ecclesia resi-
dentem aut ad fratres seu ad alios poenitentiariorum per dyo-
cesim in decanatibus constitutos traditi per magi-
strum hugonem de calcone catorem claromontensem
utriusque iuris doctorem in synodo pethe. quam ip-
se rothomagensis celebravit. Anno domini M. cccc. xv.

Cum nonnulli curati dyocesis rothomagensis. necnon
et alii per ignoranciam interdum poenitentes absolvant
in casibus domino archiepiscopo ac etiam sedibus apostolice re-
servatis falce suam in alienam messem mittentes ne-
de cetero istud fiat quod cum sit mater cunctorum errorum in
sacerdotibus maxime est evitanda: quod docendi officium
in dei populo suscepit onus. Scire volumus vos inue-
ntos curatos causa de quibus ad dominum archiepiscopum vel
ad eius poenitentiariorum vel ad sedem apostolicam de-
bet remittere poenitentes ut ipsi sciatur de aliis
absolvere posse subiectos. Debent igitur re-

mittere ad dñm archiep̄m vel ad ei⁹ pñiariū
ī matre ecclā residētē de incestu maiori. scz pa
tris cū filia. nō tātū carnali sed etiā spūali.
filii cū mātre. fr̄is cū sorore. Itē de homici
dio volūtatis. Itē de graui iiectione manuū
ī parētes. Itē de leui iiectione manuū ī cleri
cos ⁊ religiosas p̄sōas. Itē de atroci iiecti
one manuū ī pueros ifr̄anos puberes con
stitutos: ⁊ alias miserabiles p̄sonas. Itē de
violēta fractiōe ecclesiay. Itē de tractione
violēta ⁊ sāguis effusiōe ī eccl̄iis ⁊ cimitiis.
Itē de icēdiariis ⁊ vastatoribz publicis sege
tū et vineay. Itē de vicio p̄tra naturā ma
iori. Itē de clādestino m̄rimonio. Itē si ī sa
cr̄nto altaris qđ iordinatū acciderit. Itē de
sortilegis sacr̄ntoz eccl̄ie. et qđ maliciose pro
curauerit abortiuū. et qđ ad p̄iūgendū falsa
m̄rimonia vel disiūgēdū vel ad exheredādū
aliquē deponūt scient̄ testimonia falsitatis
si sint p̄ dñm archiep̄m ī p̄ceptis synodalibz
excōicati ad eūdē sūt remittēdi vel ad ei⁹ pe
nitēciariū ī matre ecclā residētē. ⁊ gñaliter
oēs qđ talia p̄miserūt delicta p̄pt̄ qđ ipsi sūt
archiepi s̄niis īnodati. ⁊ nō possūt absolui de
p̄cc̄o: donec fuerit ab illis sentēciis absoluti.

Item excōicati a canone quorū absolutio nō
est per canonem sedis apostolice reseruata.

Item falsarii litterarū dñi archiepiscopi & cu-
riarū suarū. Item qui in presētia dñi archie-
piscopi vel officialis seu vicarioꝝ suorū per
iuriū incurrerūt. Item fractores votoꝝ.

Item irregulares et quibus solēnis et pu-
blica penitencia est iuncta et qui votū p̄mi-
serūt volētes per huiuscemodi dispēdari sūt
ad dñm archiepiscopū vel ad eius penitētia-
riū in matre ecclesia residētē remittendi vt
eis in casu a iure permisso dispensetur si ve-
lint vel aliter eis provideāt ipsos ad sedem
apostolicā remittēdo scdm qđ eis videbitur
expedire. Vbi autē penitēciari⁹ dñi archiepi
dubitauerit an absolue possit semp i dubio
remittē debet ad dñm archiep̄m vel ad ei⁹ vi-
carios. Ad fratres autē et alios p̄narios
p̄ dyocesim i decanatis p̄stitutos debent re-
mittere de icestu maiori scz i t̄cio & q̄rto gra-
dibz. Item de homicidio casuali. Item de mu-
tatiōe voti vni⁹ diei i aliā diē ex causa rōna-
bili. Item de piurio et fide mētita corā quo-
cūqz iudice. & q̄cūqz ex cā. exceptis supra no-
miatis casibz ex q̄bus ad dñm archiep̄m vel

ad eius p̄iariū in matre ecclesia residētē
dictū est q̄ est remissio faciēda. Itē de sacri
legis + blasphemis notoriis + publicis. Itē
de corruptione monialiū + virginū. de vicio
p̄tra naturā miori. de abutētibz l̄ris aplicis
dñi archiep̄i et curiaz suaz. Itē de leui ue
ctiōe manū i clericos et religiosas p̄sonas
si iucientes fuerit infra annos puberes p̄sti
tuti. Ad sedē apostolicā sūt mittendi qui
grauiter percussit clericū/vel cōuersū non
clericū. vel etiā quācūque aliā personā reli
giolā cuiuscūqz sexus existat. Certi tamē ca
sus excipiūtur ab hac regula q̄ p̄tinētur i v̄
sibz q̄ sequūt. + quos ponit hostiēsis. v̄. Be
gla. mors. hostis. sex̄. puer. officialis. Delici
osus. inopsqz senex egerqz. sodalis. Janitor
+ astrict̄. dubī. cause. leuis ictus. Debiles ab
solui sine sūma sede merētur. Atroces bo
iuectiones solū pape remittūt. + vbi curatus
dubitabit an iucies manū i clericū sit vna de
persōis i istis v̄sibus p̄prehēsis et p̄ p̄leq̄ns
per dñm archiepiscopū vel eī penitēciarīū
i matre ecclesia residētē possit absolui. Be
mittat semp in dubio ad p̄fatu dñm archi
episcopū vel eius vicarios qui discernēt an

per eos absolui possit aut ad aplicā sedē mit-
tēd⁹ est. Et sciēdū q̄ idē est cēsendū p̄ quo
libet pctō p̄ quo ē exōicāt⁹ et nō potest nisi
circa sedē aplicā absolui q̄ est scz ad aplicā se-
dē mittēd⁹. cū autē de pctō nō possit absolui
quī fuerit ab huiuscemōi s̄nis absolut⁹. Itē
extractores & icēdiarii eccliarū postq̄ fuerint
p̄ ecclie s̄niam publicati. Itē qui cōicauerūt
i diuis sciēter exōicato a dño papa. Itē fal-
sariū l̄rarū dñi pape. Itē illi q̄ p̄mittūt ho-
miciidū i clericū vel alia p̄sonā ecclasticā vel
alia pctā enormia noianā. et gñalit⁹ curat⁹
debet vbiq̄qz dubitat semp ad dñm archie-
piscopū vel ei⁹ p̄nariū remittē penitētes.

Et de oibz istis & aliis pctis potest simplex
absoluē i articulo mortis sub tali p̄dicōe q̄ si
euadat petet absolutionē suā vbi debet petē
Et tūc si euadat & nō petat absolut⁹ est ab il-
lo graui pctō sed incurrit pctm̄ iobediēcie qd̄
est graui⁹. Itē difficile est exprimere oēs ca⁹
de q̄bz remissio ē faciēda. & qz t̄les possūt ac-
cidere de q̄bz hic magis expedit tacere q̄ loq̄

Et sciēdū est q̄ si aliq̄ accidāt q̄ grauiōres
verisimilit⁹ videant⁹ q̄ illi de q̄bz supra dictū
est: de eis est dño archiep̄o remissio faciēda &
debet discret⁹ sacerō remittē penitētes ad

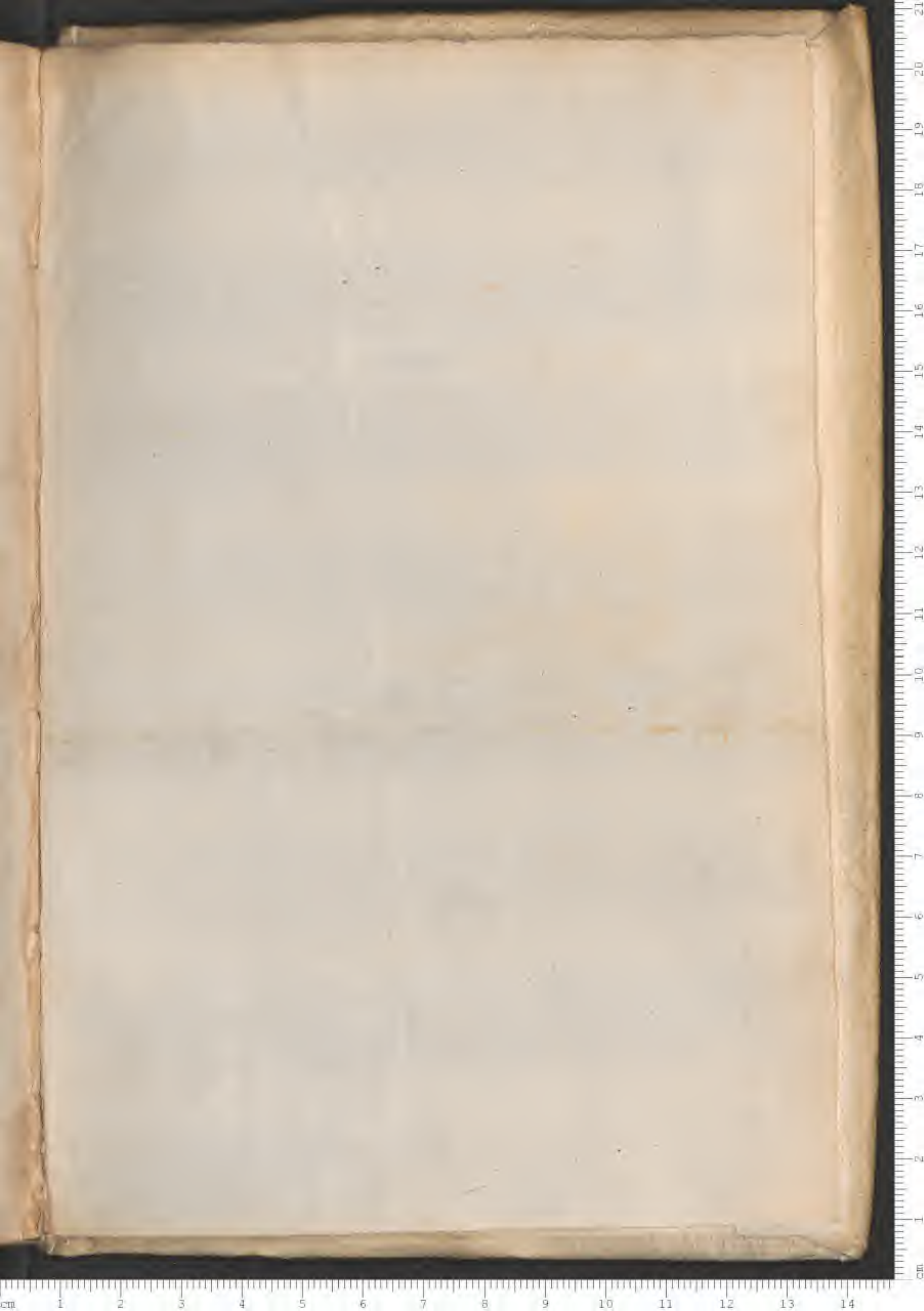

archiepiscopū quōuis casū hic nō iueniat no-
minatū expresse. Et idem est censēdū de aliis
de quibz dictū est qd est remissio faciēda.

Sentencia lata per dictū cātorē in oēs il-
los qui ad hāc presentē saccā synodū ipedi-
mēto cessante legitimo nō venerūt. vel qui
ita nō venerūt sicut debuerūt excōis senten-
ciā in his scriptis incurcerūt. Item illos qui
venerūt et nō fuerūt eodē modo quo debue-
rūt p̄tumaces reputamus.

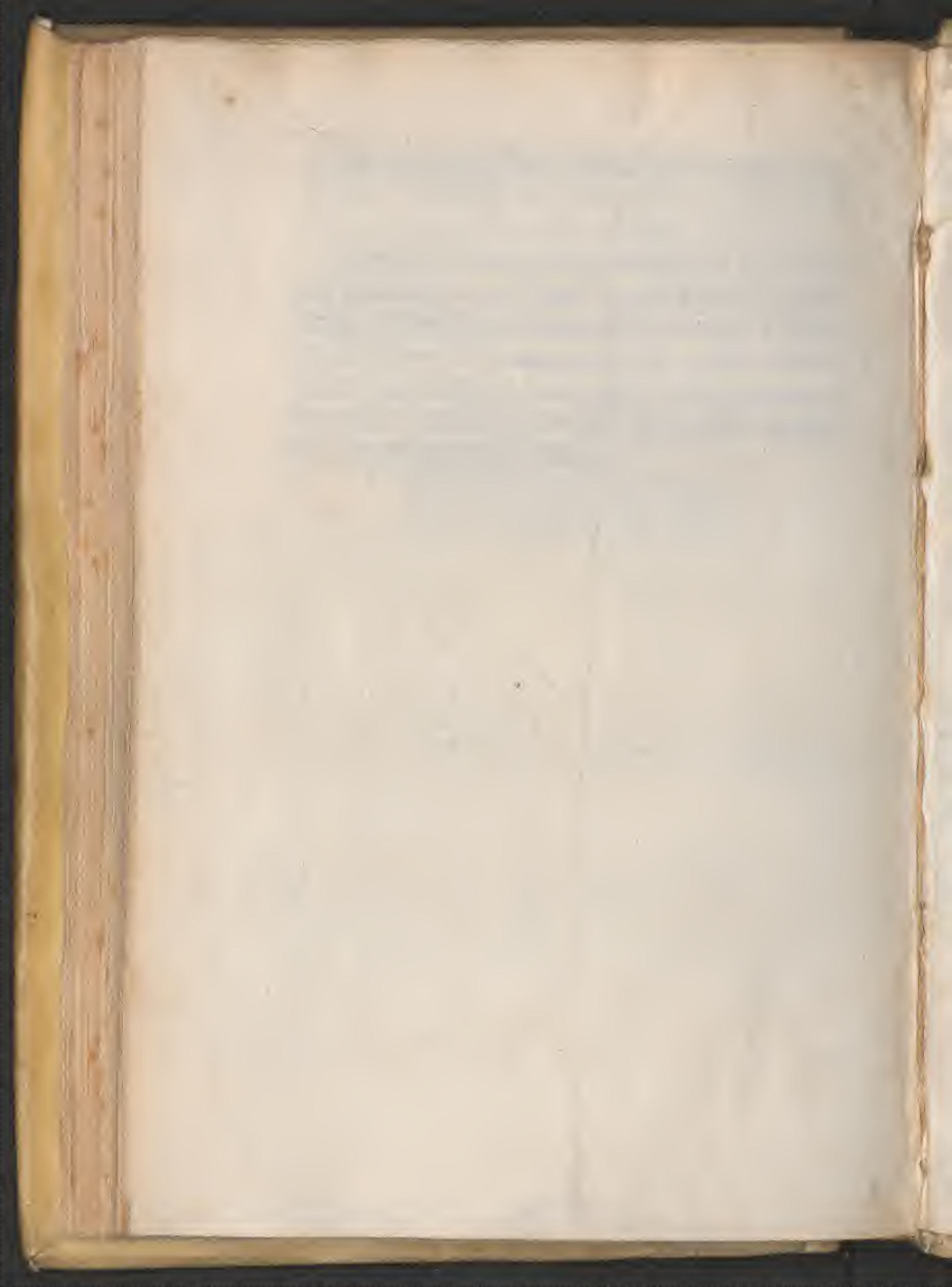
Et sic finit liber instituto
rū synodaliū rothomagi.

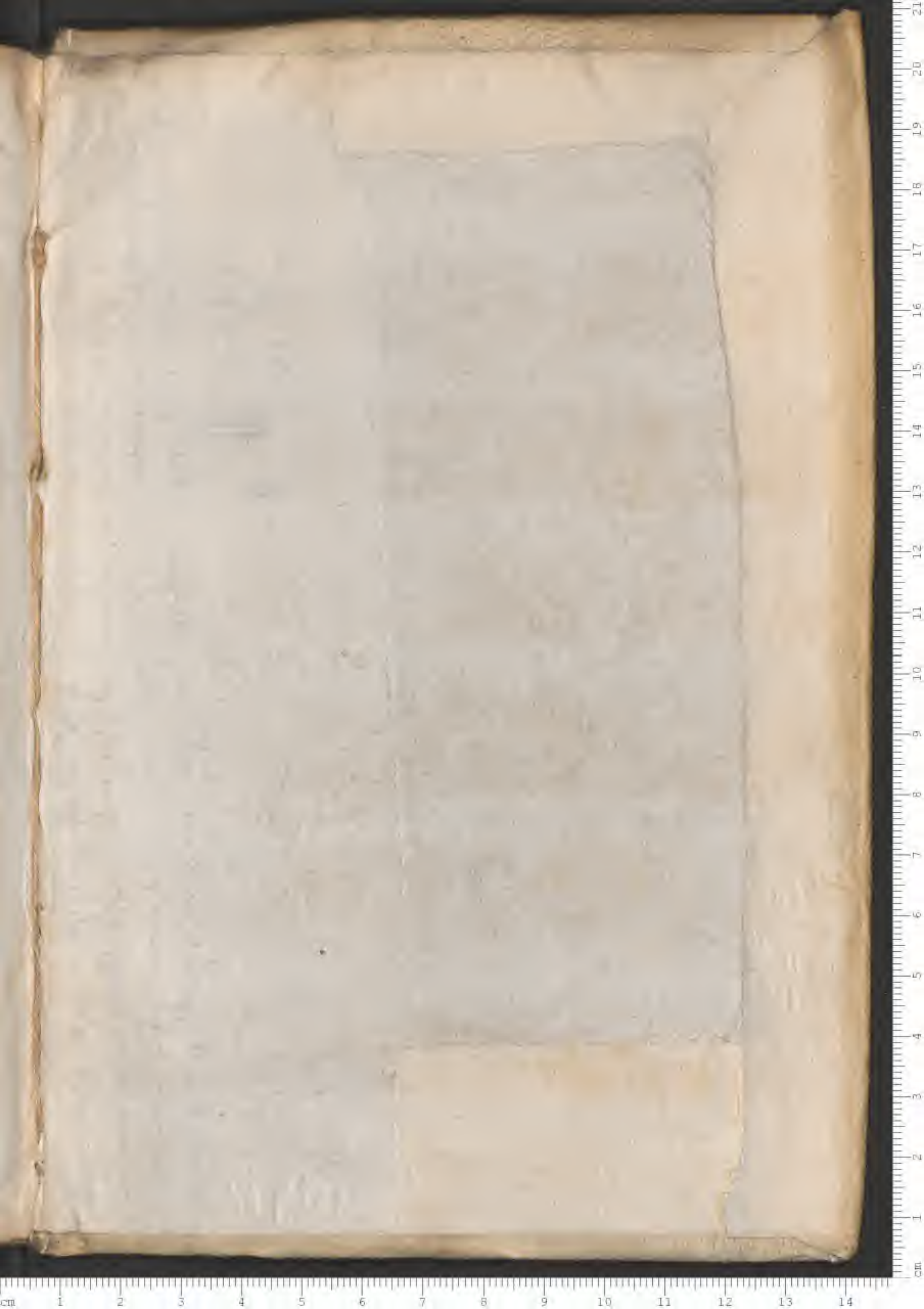

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

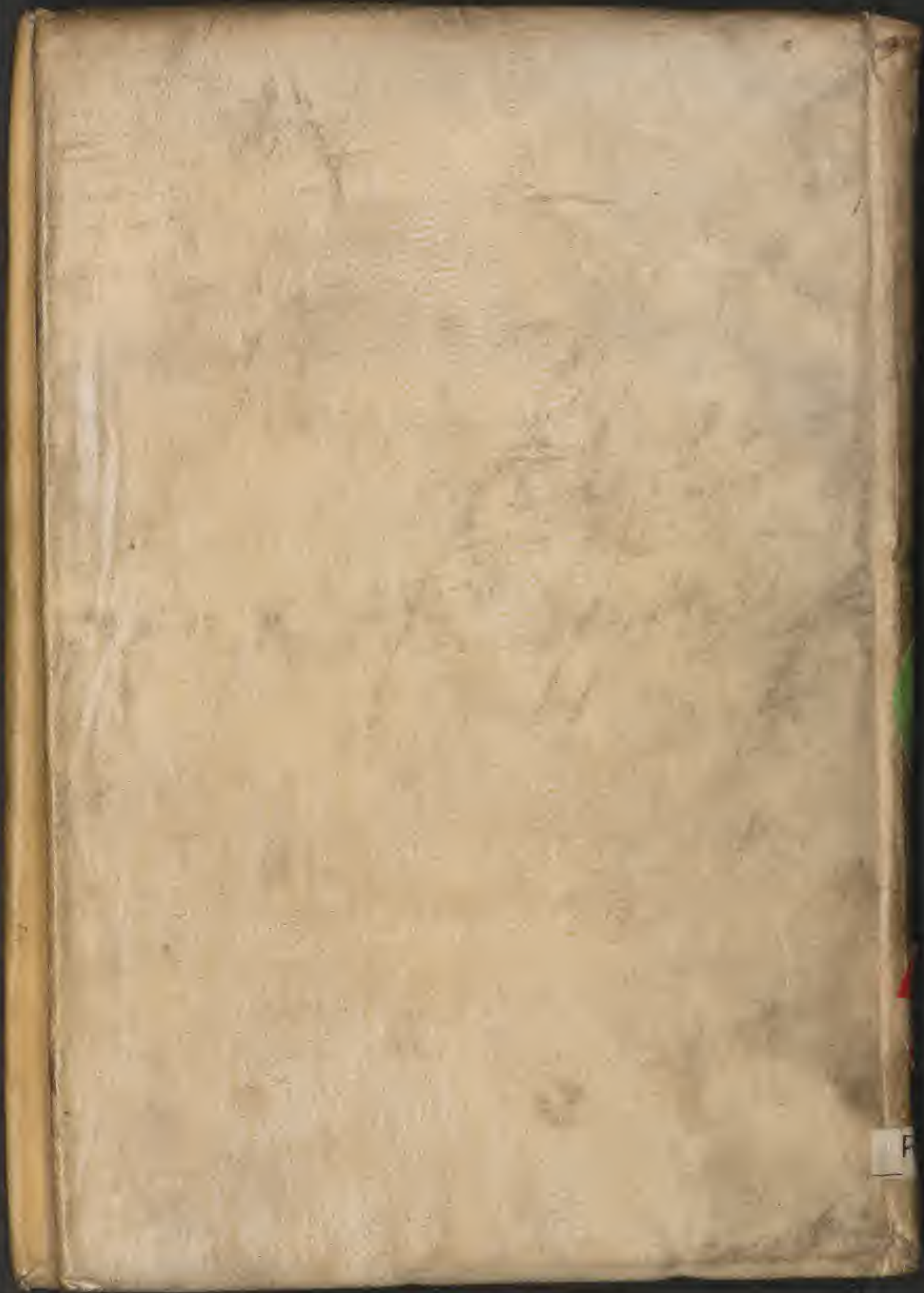

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

F

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15